

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

*Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.*

I/2018
10. ročník

ROZHOVOR
SE ZDEŇKEM KÜHNEM

ODBORNÉ ČLÁNKY

JUDIKATURA

ZPRÁVY Z KOMORY

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

Mgr. Pavla Fučíková
prezidentka Exekutorské komory ČR

Vážení a milí čtenáři,

v době, kdy píši tento editorial, jsem již na samém konci svého volebního období. Vzhledem k tomu, že na nadcházejícím březnovém sněmu nebudu obhajovat pozici prezidentky, je tento text mým posledním v této roli. Mohla bych rekapitulovat, co se v uplynulém funkčním období povedlo mně, celému prezidiu, aparátu Komory nebo naopak, co nikoliv. Bilanční rozhovor jste si však mohli přečíst už v minulém vydání, a navíc jsem přesvědčená, že ač je třeba se z minulých chyb poučit, nemá ono pověstné „zpětné zrcátko“ zabírat příliš velkou část předního skla. Proto jsem se rozhodla vám raději představit prezidiem sestavený seznam problémů, které považujeme za nejvážnější a které chceme společně s návrhy možných řešení předložit nové politické reprezentaci.

Jedním z vážných problémů stojících na samotném počátku dluhového kola-toče, je nezdravé **zadlužování obyvatelstva**. Jak mu předcházet? Jsme přesvědčeni o tom, že je načase se vážně zamyslet nad regulací reklamy nabízející spotřebitelské úvěry (mikropůjčky). Povinností systémových věřitelů by mělo být skutečně řádné lustrování potenciálních dlužníků ve všech dostupných rejstřících. Věříme, že množství bagatelních dluhů by mohla snížit lepší organizace veřejné hromadné dopravy, například zavedení turniketů. Klíčové je však samozřejmě nastavení standardů pro účinnější vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti.

Cesta k nalezení práva se nám zdá být stále příliš dlouhá, trnitá a nevyzpytatelná. Jak dosáhnout rychlého soudního rozhodnutí? **K soudu se má dostat spor pouze tehdy, je-li to skutečně nezbytné.** Zavedením nové role exekutorů coby „mediátorů“ mezi dlužníkem a věřitelem by bylo možné efektivně předcházet zbytečným řízením. V nesporných bagatelních věcech by institut kvalifikované předžalobní výzvy pomohl dobrat se rychlého a levného vydání exekučního titulu.

Jednu z příčin současného počtu „nekonečných“ exekucí starších deseti let, kterých evidujeme více než 150 000, přičítáme nemožnosti je zastavovat. I když je pro věřitele **zastavení exekuce při skutečné nemajetnosti povinného** nepopulárním opatřením, je to cesta, jak celému systému ulehčit. V takových exekucích by se nemělo pokračovat bez regulačního poplatku ze strany věřitele.

Všichni nezbytně **potřebujeme nový, moderní a především jednoduchý exekuční řád.** Prezidium podporuje zavedení místní příslušnosti soudních exekutorů a je přesvědčeno, že to samo o sobě povede k odstranění mnoha vad systému. Je třeba odstranit vícekolejnost vymáhání – svěřeni vymáhací

agendy exekutorům umožní celní správě věnovat se jejímu hlavnímu poslání. Stát by měl také zjednodušit podmínky pro daňový odpis nevymahatelných pohledávek. A není-li podle společných pravidel EU možné úplně zrušit DPH na náklady exekuce, je třeba je alespoň převést do snížené sazby.

Vnímáme těžkosti zaměstnavatelů při provádění vysokých a složitých srážek ze mzdy. Jak pomoci jim i zaměstnancům, kteří se snaží dostat z dluhů? Bez **revize a zjednodušení systému srážek** to nepůjde. Měli bychom zvážit zavedení splátkového kalendáře jako „ochranného deštníku“ před dalšími způsoby provedení exekuce.

A jak vyřešit úpadkovou situaci dlužníka s minimálními celospolečenskými náklady? **Přechod mezi exekučním řízením a oddlužením by měl být mnohem plynulejší.** Pomoci by mohla administrace spotřebitelských oddlužení ze strany exekutorů jakožto osob znalých majetkových poměrů dlužníka.

Problémů k řešení je mnoho, stejně tak názorů, jak je řešit. Na všem zmíněném by se Exekutorská komora ČR měla podle mého pevného přesvědčení aktivně podílet, aby bylo výsledné řešení smysluplné a efektivní. Jsme přesvědčeni, že aby došlo ke zlepšení situace v oblasti vzniku a vymáhání dluhů, je třeba vykročit naznačeným směrem. A proto mi dovoluňte už nyní všem členům nového prezidia, které vzejde ze sněmu, popřát hodně sil, optimismu a pevné nervy při jednání se všemi, se kterými se na své cestě setkají.

OBSAH

ROZHOVOR	7	„Byla to velká výzva, přejít z převážně akademického prostředí do prostředí justičního.“ Rozhovor s doc. JUDr. Zdeňkem Kühnem, Ph.D., soudcem Nejvyššího správního soudu, vysokoškolským pedagogem a autorem řady právnických děl
ČLÁNKY	10	Novinky v zahájení řízení o oddlužení a jejich praktické dopady na kvalifikované osoby JUDr. Veronika Dvořáková
	15	Náklady řízení zahájených na obranu třetích osob při postižení movitých věcí v exekuci JUDr. Jaroslav Hobl
	21	Povinnosti správců a zpracovatelů ve světle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) JUDr. Jan Diblík, JUDr. Ján Jaroš
ČLÁNKY/DISKUSE	26	K trestní odpovědnosti soudních exekutorů a jejich vykonavatelů jako úředních osob JUDr. Zbyněk Žďárský
Z HISTORIE	36	Stalo se... JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDIKATURA	37	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	40	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
ZPRÁVY Z KOMORY	45	Osvětová, vzdělávací a poradenská činnost Exekutorské komory ČR Mgr. Štěpán Jílka
	48	Profesní profily nových soudních exekutorů
	51	JUDr. Ing. Martin Štika, účastník soutěže Právník roku

ABSTRAKTY

JUDr. Veronika Dvořáková

Novinky v zahájení řízení o oddlužení a jejich praktické dopady na kvalifikované osoby

Príspevek se zabývá novinkami v oblasti právní úpravy insolvenčního řízení, které vstoupily v účinnost novelou insolvenčního zákona ke dni 1. 7. 2017, a to se zaměřením na právní úpravu oddlužení. Autorka se zde soustředí především na zavedení tzv. kvalifikovaných subjektů, které jsou oprávněny sepsat a za dlužníka podat návrh na povolení oddlužení, a na problematiku a odměny za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení. Autorka přikládá své vlastní názory a poznatky z praxe advokáta. V článku jsou tak konstatovány důsledky zavedení novely insolvenčního zákona do právního řádu České republiky.

JUDr. Jaroslav Hobl

Náklady řízení zahájených na obranu třetích osob při postižení movitých věcí v exekuci

Předkládaný článek se zabývá problematikou nákladů řízení zahájených na obranu třetích osob při postižení movitých věcí v exekuci, tj. řízení o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 EŘ a vylučovací žaloby dle §267 OSŘ. Pro rozhodování o nákladech řízení se obecně nejčastěji uplatní zásada úspěchu ve věci. V řízeních, jež jsou v článku specifikovány, se však často stává, že náklady nejsou v řízení úspěšnému účastníkovi přiznány (§ 150 OSŘ). Článek si proto klade za cíl rozebrat jednotlivá kritéria, která na rozhodnutí o nákladech řízení účastníků mohou mít vzhledem k dosavadní judikatuře vliv.

JUDr. Jan Diblík

JUDr. Ján Jaroš

Povinnosti správců a zpracovatelů ve světle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) - část II.

Článek Povinnosti správců a zpracovatelů ve světle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) – část II. navazuje na již publikovaný článek v Komorních listech č. 4/2017. Jeho cílem je seznámit čtenáře s dosavadní rozhodovací praxí dozorového úřadu v oblasti ochrany osobních údajů a přiblížit instituty, které vzbuzují pochybnosti či otázky možné (ne)aplikace nařízení na určitou skupinu správců, zejména exekutorů. Pojmu zpracování osobních údajů, jakožto základnímu pojmu veřejnoprávní regulace, je věnována úvodní část. S odkazem na exekuční řád odůvodňujeme, proč i exekutorská činnost podléhá požadavkům nařízení, či proč by se v některých případech dle rozhodovací praxe soudů veřejnoprávní regulace nemusela na činnost exekutorů vztahovat. Zásadám zpracování, které se na exekutory budou od května 2018 vztahovat a jsou předpokladem pro zákonné zpracování, je věnována další část článku. Úvaha o subsumpci soudního exekutora či Exekutorské komory pod justiční orgány, tudíž pod pojem užívaný nařízením, by měla rozptýlit pochybnosti, které s GDPR vyvstaly.

JUDr. Zbyněk Žďárský

K trestní odpovědnosti soudních exekutorů a jejich vykonavatelů jako úředních osob

Príspevek upozorňuje na možná úskalí spojená se správným posouzením jedné z podmínek vyžadovaných trestním zákoníkem k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby – totiž spáchání trestného činu v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. V této souvislosti připomíná rozdílné názory trestněprávní teorie a praxe na podmínku jednání úřední osoby v tzv. vrchnostenském postavení. Nezřídka rozdílné názory na tuto problematiku ilustruje příklady ze soudní praxe se zaměřením na podmínky trestní odpovědnosti soudního exekutora a vykonavatele soudního exekutora jako úředních osob.

„Byla to velká výzva, přejít z převážně akademického prostředí do prostředí justičního,“ říká doc. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., soudce Nejvyššího správního soudu, vysokoškolský pedagog a autor řady právnických děl

připravila
Marie Novotná

Jak dlouho pracujete na Nejvyšším správním soudu a co Vás přivedlo na tento soud?

Na soudě jsem již deset let, od roku 2008. Jako praktujícího akademika mne soudcovská práce vždy zajímala, zajímala mne metodologie výkladu práva, psal jsem o ní v právní literatuře, naše soudy hodně kritizoval, měl jsem i řadu přednášek pro soudce, včetně soudců Nejvyššího správního soudu. Vystupoval jsem jako právní expert i před soudy v USA a měl jsem tak i praktické srovnání s českou justicí.

Někdy v roce 2007 mne oslovil s nabídkou „angažmá“ předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa. Ta nabídka, jak si dodnes vybavuji, mne jednak překvapila (přece jen jsem byl vůči české justici poměrně hodně kritický), jednak velmi zaujala. Byla to velká výzva, přejít z převážně akademického prostředí do prostředí justičního. Po deseti letech určitě nelituji, práce na Nejvyšším správním soudě je zajímavá a je tu skvělý kolektiv soudců, asistentů i dalších zaměstnanců. Na práci mi vyhovuje i rozhodnutí pléna staré několik let, kdy jsme zrušili kolegia a dnes již tedy soudce není specializován, dělá v podstatě veškerou agendu správního práva. Je to náročné, ale současně zajímavé.

Jste soudcem Nejvyššího správního soudu. Jste vysokoškolským pedagogem. Nejvyšší správní soud je soudem, kde jsou soudci, kteří neprošli soudnictvím od prvních stupňů. Jak jste vnímal loňskou diskuzi o výběru soudců z řad jiných právnických profesí?

Určitě pozitivně vnímám snahy předsedy Nejvyššího soudu profesora Šámala o větší pestrost tohoto soudu, o otevření soudu i lidem mimo kruhy kariérní justice. Ostatně cokoliv jiného by ode mne (s ohledem na můj profesní původ) bylo pokrytectví. Hluboce věřím, že kontinentální vysoké soudy by neměly být složeny jen z kariérních soudců. Myslím si, že určitá forma mixu, jako je tomu na Nejvyšším správním soudu (cca polovina soudu je složena ze soudců kariérních, druhá půlka z lidí původem mimo justici, ať již z advokacie, soukromé či veřejné sféry, nebo akademie), má svůj význam. Pestrý soud, složený z lidí s pestrou profesní minulostí, má větší tendenci k intelektuálnímu pohybu, vývoji.

Jde ale také o nebezpečí zapouzdření se. Nebezpečím kontinentální justice, která by byla reprodukována jen z kariérních soudců, je intelektuální uzavření do sebe sama, do světa bezduchých právnických formulí. Taková justice ale ztratí kontakt s realitou, ztratí podporu běžných lidí. Když přijde krize, když přijde náběh k autoritativnímu státu, autoritářům se povede mnohem snáze s justicí zamést a její nezávislost likvidovat a okleštit. Ostatně pro příklady těchto jevů se nemusíme dívat do daleké ciziny, stačí se podívat přes hranice do Polska či Maďarska.

Jste v čele senátu č. 14. Můžete čtenáře Komorních listů více seznámit s prací tohoto senátu?

Současné české pojetí kárných senátů je vlastně novodobým zákonodárným experimentem. Složení je dáno zákonem, dva soudci, jeden z NSS, jeden z NS, advokát, dva zástupci exekutorů, jeden pracovník Kanceláře veřejného ochránce práv. Pokud jsem před chvílí chválil pestrost v justici, kárné senáty jsou podle mne názornou ukázkou takovéto pozitivní pestrosti. Přítomnost mnoha právnických profesí zaručuje větší legitimitu našeho rozhodování, současně ale i jeho větší racionalitu. Lapidárně řečeno, samozřejmě že neznám všechny spleitosti exekutorské práce, respektive jako svou povahou člověk, který exekutorské právo nikdy nedělal, bych měl přirozenou tendenci sklouzávat k nějakým šablonovitým a učebnicovým řešením. Proto je korekce ze strany praktiků, hlavně exekutorů, určitě skvělá. Z žádného zákona nevyčtete, jak se určité věci dělají v praxi. K tomu potřebujete lidi, kteří ty věci opravdu v praxi dělají.

Určitý problém může být jednoinstančnost řízení před kárnými senáty. Alespoň do jisté míry na to zákonodárce reaguje tím, že požaduje většinové rozhodnutí o vině i o všech dalších výrocích (včetně sankce). K potrestání

tedy potřebujete alespoň čtyři hlasy z šesti. To je myslím rozumná garance toho, že senát bude v odůvodněných případech spíše mírnější než přísnější.

Upřímně si ale myslím, že stávající situace je dočasná, daná kritikou předchozí kárné praxe provozované Exekutorskou komorou. Do budoucna vidím jako řešení návrat exekutorské kárné agendy zpět Exekutorské komoře. Ostatně mezi pracovníky Exekutorské komory, kteří reprezentují kárné žaloby před naším soudem, vidím skutečné profesionály. Proto si nemyslím, že by kárná pravomoc měla být Exekutorské komoře navěky odňata.

Jak máte rozdělenou agendu se senátem č. 15?

Rozdělení je dáno klasicky, pořadím nápadu. Jiné rozdělení (nějakou specializací, například) mezi námi není.

Pozorujete, že se mění vnímání exekutorů společností?

To je hodně široká, spíše politologická otázka. Excesy první dekády tohoto století exekutorský stav velmi poškodily. Ostatně právě tyto excesy a neschopnost tehdejší Exekutorské komory proti nim rázně zakročit vedly k vytvoření kárného řízení, o kterém jsme spolu hovořili. Zlý obraz, který někteří exekutoři celé profesi vytvořili, si s sebou nese profese exekutorů dodnes.

S tím ale souvisí širší aspekt celé věci, ve kterém jsou ale exekutoři spíše nevinně (byť samozřejmě i to jim zhoršuje celospolečenský obraz). Dlouhodobě není společensky únosné, aby tu byly statisíce lidí v dluhové spirále, s mnohačetnými exekucemi, mnoho z těch exekucí je navíc asi i dosti problematických (exekučními tituly jsou často z hlediska práva velmi problematické rozhodčí nálezky). Tato situace vytváří ohromnou skupinu lidí, která se v podstatě vytrácí z legálního ekonomického života a existuje v šedé sféře práce načerno, nepostižitelné hrozícími exekucemi. Celonárodní ekonomické škody z toho vznikající jsou enormní, drtivá většina politiků to ale vůbec neřeší. Namísto toho se řeší nesmysly typu kouření v hospodách či zbraňové regulace Evropské unie. Pokud budeme k tomuto problému nadále neteční, šeredně na to doplatíme. Nemluvě o tikající sociální bombě.

Proč se soudní exekutoři dnes dostávají před váš senát?

Těch důvodů je hodně, často se dostávají před náš senát po právu, nezřídka jsou to ale návrhy velmi problematické. Již několikrát se nám stalo, že byl exekutor „pohnán“ před náš soud kvůli něčemu, co nemohu nazvat jinak než hloupostí. Vždy jsem to na závěr projednávání zdůraznil – nepovažuji prostě za přijatelné, aby exekutoři byli před kárný senát popotahováni pro malichernosti, které v žádném případě nemohou být kárným deliktem (třebas různě stylizovaná rozhodnutí v situaci, kdy styl a forma rozhodnutí nijak sjednocen nebyl).

Z těch nejvážnějších věcí, které jsme rozhodovali, to byla totální rezignace exekutora na součinnost s dohledovými orgány – exekutor prostě dohledové orgány okázale ignoroval. V jiném případě to byl případ exekutora, který se sám dostal do velkých dluhů, byly proti němu vedeny mnohačetné exekuce. V obou případech byli exekutoři odvoláni z funkce, v tom druhém případě jsem už v soudní síni zdůraznil, že exekutor svým počínáním dělá hanbu celému svému stavu.

Nejzajímavějším případem v poslední době byla kauza prezidentky Exekutorské komory, kdy jsme hledali nelehkou rovnováhu mezi dovolenou správou vlastního majetku exekutorem a nedovoleným podnikáním. Rozhodli jsme to nakonec tak, že exekutorka se dopustila nelegálního outsourcingu pravomocí, které na ni delegoval stát.

Můžete porovnat kárná řízení se soudními exekutory, která dnes vedete, s řízeními v minulosti? Jsou v něčem jiná? Můžete vyvodit závěry či poučení pro exekutory z činnosti vašeho senátu?

Nechci moc srovnávat s minulostí, jsem členem kárného senátu několik posledních let, takže moje „historická“ paměť nijak zvlášť daleko nesahá. Nějakou radikální proměnu projednávaných věcí nicméně nevidím. Mění se ale odpovědi kárného senátu na závažnost projednávaných deliktů. Náš senát opakovaně říká, že exekutor musí poctivě a v souladu s právem poskytovat součinnost dohledovým orgánům. Příliš často se nám stává, že exekutor je žalován proto, že dohledovým orgánům neposkytne součinnost, nedodá spisy, nesdělí požadované informace. Tím ale znemožní efektivně provést kontrolu ve svém úřadě. Zatímco raná judikatura kárných senátů k tomu byla relativně shovívavá, náš senát se od počátku své činnosti dívá na podobná provinění velmi přísně, v zásadě je kvalifikujeme jako závažný kárný delikt. Za

podobné delikty jsme uložili stotisícové pokuty, jednou, jak už jsem řekl, dokonce i odvolání z funkce.

Exekutorská komora ČR poskytuje svým členům vzdělávání a školení. Máte čas na to, abyste přednášel exekutorům, jejich kandidátům a koncipientům?

Nemyslím si, že bych mohl něco smysluplného přinést pro oblast agendy exekutorské, přece jen nejsem na exekuční činnost žádný expert. Před pár měsíci jsem se ale s kolegy z kárného senátu domluvil, že přispějí několika kapitolami do nového komentáře k exekučnímu řádu, který mimochodem píšeme pro Wolters Kluwer. Pokryju ale jen kárnou agendu, k níž snad mám co říci.

Máte ještě čas psát knihy?

Není to tak snadné, jak to bývalo. I před deseti patnácti lety, kdy jsem byl literárně plodnější a nebyl ještě na soudě, jsem byl zatížen spoustou dalších činností, takže psát ve stresu a v návalu dalších povinností je asi souzeno skoro každému českému akademikovi. Je pravda, že po jmenování na soud píšu méně. Dílem je to dáno tím, že prostě píšu rozsudky, a nemám pak chuť a energii na něco dalšího. Snažím se ale v rámci možností psát dál, byť dnes často spíše jen větší články, které mi ale vychází v zahraničí – publikoval jsem v posledních létech nejen anglicky, ale překlady mých prací vyšly i v ruštině, čínštině, bulharštině a dokonce arabštině. Krom článků nyní pracuji na velkém komentáři k soudnímu řádu správnímu, který směřuje k dokončení v nejbližších měsících (vyjde také u Wolters Kluwer). Mojí ambicí, o které bohužel zatím spíše jen mluvím, než že bych na tom opravdu pracoval, je pak napsat kvalitní knížku k právní metodologii a otázkám výkladu práva. To je ale bohužel spíše dlouhodobější záměr.

NOVINKY V ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ O ODDLUŽENÍ A JEJICH PRAKTICKÉ DOPADY NA KVALIFIKOVANÉ OSOBY

JUDr. Veronika Dvořáková

advokátka a zapsaná mediátorka

Úvod

Dne 1. 7. 2017 vstoupila v účinnost rozsáhlá novela insolvenčního zákona, provedená zákonem č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a zákonem č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích.

V důvodové zprávě k zákonu č. 64/2017 Sb. je definován cíl této nové právní úpravy, kterým je především posílit dohled nad insolvenčními správci a výkonem jejich činnosti a rovněž nad poskytovateli služeb v oblasti oddlužení, v důsledku čehož má dojít k posílení dohledu nad celým insolvenčním řízením.

Nová právní úprava tak přináší změnu systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení, posílení dohledu nad výkonem funkce insolvenčního správce, zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení, omezení administrativních úkonů insolvenčních soudů, posílení doručování dokumentů do datových schránek, regulace subjektů poskytujících služby související s institutem oddlužení a intenzivnější ochranu před šikanózními návrhy. Obsahuje tedy řadu prvků, které mají zabránit tomu, aby bylo insolvenční řízení zneužíváno jako nástroj konkurenčního boje.

Ze samotného výčtu je patrné, že se jedná o novelu obsahově rozsáhlou, která zásadním způsobem ovlivňuje proces insolvenčního řízení od jeho počátku až do jeho ukončení.

Vzhledem k rozsáhlosti novelizované materie se v rámci svého příspěvku budu zabývat pouze zpřísněním podmínek poskytování poradenství v oblasti oddlužení a problematikou sepsu a podávání návrhů na povolení oddlužení. Důvodem zvolené problematiky je zásadní dopad nových ustanovení nejen na dlužníky, ale i na osoby k sepsu a podání návrhu na povolení oddlužení oprávněné (dále jen „kvalifikované subjekty“).

Kvalifikované subjekty

Novela přináší zásadní změnu v zahájení insolvenčního řízení, když zavádí taxativní výčet kvalifikovaných subjektů, které jsou napříště oprávněny sepsat a za dlužníka podat návrh na povolení oddlužení.

Tyto subjekty se dělí do dvou skupin. Do první skupiny náleží osoby, u kterých je záruka odbornosti splněna již z titulu jejich profesního stavu nebo jejich specifického postavení ve vztahu k insolvenčnímu řízení obecně. Do skupiny druhé náleží subjekty, které od ministerstva získají akreditaci pro poskytování úzkého okruhu služeb s institutem oddlužení souvisejících.

Kvalifikovaným subjektem v tomto smyslu je dle § 390a insolvenčního zákona (dále jen „IZ“) pouze advokát, notář, soudní exekutor¹, insolvenční správce, nebo akreditovaná osoba, popřípadě dlužník fyzická osoba, má-li právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo vykonala-li zkoušku insolvenčního správce, a je-li dlužníkem právnická osoba, pak je oprávněnou osobou, jedná-li za ni osoba uvedená v § 21 OSŘ², která má právnické nebo ekonomické vzdělání

v magisterském studijním programu nebo která vykonala zkoušku insolvenčního správce. Jiné osoby nemohou návrh na povolení oddlužení a s ním popřípadě spojený insolvenční návrh sepsat a insolvenčnímu soudu podat, a to ani ve své věci.

Pro případ porušení výše uvedeného insolvenčního zákonu definuje jednotlivé přestupky a sankce, které za takové porušení zákona lze uložit. Fyzická osoba se tak dopustí tím, že jinému dlužníku sepíše návrh na povolení oddlužení, popřípadě insolvenční návrh, nebo jej v jeho zastoupení podá či mu poskytne jiné služby s tím související, přestupku podle § 418k IZ, za což jí lze uložit pokutu až do výše 500 000 Kč. Poskytuje-li služby v oblasti oddlužení neakreditovaná právnická osoba, může být postihnuta podle § 418j odst. 3 písm. c) IZ za spáchání správního deliktu podle § 418j odst. 2 IZ, tedy opět pokutou do výše 500 000 Kč. Sankce lze hodnotit jako velmi přísné, lze tedy předpokládat, že budou plnit svou preventivní a popřípadě rovněž represivní funkci.³

Úmyslem zákonodárce bylo zvýšit kvalitu návrhů na povolení oddlužení a snížit rizika poškození dlužníků a znemožnit jiným komerčním subjektům poskytovat právní služby v této oblasti – jen malé procento z nich v této oblasti poskytovalo opravdu kvalifikované služby, neboť jejich převážným cílem bylo generovat zisk. Zároveň neexistovala možnost tyto subjekty sankcionovat. Cílem je tedy především eliminovat riziko poškození příjemce těchto služeb v důsledku nekvalitně zpracovaného návrhu na povolení oddlužení a zároveň zabránit těmto komerčním subjektům, aby profitovaly z tíživé životní situace a nedostatečné informovanosti dlužníků. Proto bylo rovněž výslovně stanoveno, že podá-li návrh jiná než zákonem stanovená osoba, insolvenční soud k návrhu nepřihlíží. Nelze než souhlasit s názorem, že pouze takto je možné dosáhnout vymýcení dosavadní praxe komerčních subjektů poskytujících služby v oblasti oddlužení. Dle mého názoru lze očekávat, že se tyto nově zavedené instrumenty v praxi osvědčí.

¹ Dle § 390a odst. 6 IZ však nemůže soudní exekutor návrh na povolení oddlužení sepsat a podat za dlužníka, proti němuž nebo proti jehož manželce vede exekuční řízení.

² Za právnickou osobu dle § 21 odst. 1 OSŘ jedná člen statutárního orgánu (tvoří-li statutární orgán více osob, pak předseda statutárního orgánu, popřípadě pověřený člen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna) nebo její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo vedoucí odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně. Toto ustanovení se však nepoužije, stanoví-li tento nebo zvláštní zákon, že za právnickou osobu jedná jiné osoby. Dle § 21 odst. 3 OSŘ platí, že byla-li u právnické osoby zavedena

nucená správa, dočasná správa nebo správa pro řešení krize podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu, jedná za ni nucený správce, dočasný správce nebo osoba vykonávající správu pro řešení krize podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu, která má podle zákona postavení jejího statutárního orgánu, popřípadě zaměstnanci právnické osoby, které tím nucený správce, dočasný správce nebo osoba vykonávající správu pro řešení krize pověřila.

³ Otázka prokazování takového přestupku je ponechána stranou, neboť není předmětem daného tématu.

Seznamy vedené Ministerstvem spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti v souvislosti s přijetím novely zavedlo seznam akreditovaných osob, který je zveřejněn způsobem umožňujícím dálkový přístup (dostupné z <https://sako.justice.cz/>). Do tohoto seznamu se akreditované osoby zapisují povinně.

Nad rámec tohoto seznamu byla zavedena ještě evidence dalších osob oprávněných podávat návrhy na povolení oddlužení. Jedná se o dobrovolnou evidenci subjektů (advokátů, notářů, soudních exekutorů, insolvenčních správců) poskytujících zpracování návrhu na povolení oddlužení (dostupné z <https://vesta.justice.cz/>). Účel tohoto přehledu je informativní – umožňuje zájemcům o oddlužení vyhledat na centrálním místě vhodného zpracovatele návrhu a získat na něj kontakt. Současně slouží i zpracovatelům návrhů jako prostředek k informování veřejnosti o tom, že tuto specifickou službu poskytují.

Odměna za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení

Za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení, ať už je podáván samostatně (v již probíhajícím insolvenčním řízení zahájeném na základě věřitelského insolvenčního návrhu), nebo spolu s dlužnickým insolvenčním návrhem, je v § 390a odst. 3 IZ stanovena maximální výše odměny. Osobě, která takový návrh sepsala a za dlužníka podala, náleží odměna, jejíž maximální výše činí 4 000 Kč bez DPH a v případě společného oddlužení manželů 6 000 Kč bez DPH. V této odměně je navíc zahrnuta i náhrada nákladů vynaložených v souvislosti se sepisem a podáním návrhu a další činnosti s tím nezbytně spojené, zejména porada s klientem a popřípadě odstranění vad návrhu. V souvislosti s poskytnutím této služby tedy kvalifikované osobě jiné plnění nenáleží.

Zákon nestanoví minimální výši odměny – nic tedy nebrání poskytnout shora uvedené služby za odměnu nižší či snad poskytnout je bezplatně. Domnívám se však, že vzhledem ke stanovené maximální výši odměny k takovému postupu bude docházet opravdu jen minimálně.

Pro úplnost je třeba dodat, že akreditovaným osobám nenáleží za shora uvedené služby žádná odměna.

Zákonodárce nově vymezil postup v oblasti odměňování, jakým se může kvalifikovaná osoba domoci své zákonné odměny. Nově je stanoveno, že osoba, která sepsala a za

dlužníka podala návrh, může svou odměnu uplatnit pouze v insolvenčním řízení (a to ve lhůtě dle § 136 odst. 3 IZ⁴). Není tedy možné odměnu požadovat na dlužníku ihned po poskytnutí právních služeb či ji snad po dlužníku vymáhat jiným způsobem než zákonem stanoveným. Odměna kvalifikované osoby se pak uplatňuje v insolvenčním řízení jako pohledávka za majetkovou podstatou. Lze tedy uzavřít, že kvalifikované subjekty nedostanou zapláceno za svou práci hned, což je poměrně omezující. Pokud zohledním celý postup společně s časovými prodlevami, nelze vyloučit situace, kdy kvalifikovaná osoba bude na výplatu své odměny čekat i více než 6 měsíců. Ba naopak, taková situace je a bude častá, což mohu vzhledem ke svým praktickým zkušenostem potvrdit. Dle § 38 odst. 6 IZ navíc v případě, kdy je způsobem řešení oddlužení plněním splátkového kalendáře, insolvenční správce uloží z měsíčních splátek částku odpovídající jeho odměně a náhradě hotových výdajů za dobu šesti měsíců jako zálohu na úhradu své odměny a náhrady hotových výdajů na zvláštní účet u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva zřízený za účelem ukládání těchto záloh. Plněním tohoto ustanovení se tak mnohdy rovněž prodlouží doba pro vyplacení zákonné odměny kvalifikovanému subjektu.

Kladně hodnotím alespoň určitou míru právní jistoty vyplacení této pohledávky. Uplatnila-li totiž kvalifikovaná osoba svou pohledávku na odměnu v insolvenčním řízení proti dlužníku zákonem stanoveným způsobem a došlo-li k zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení podle § 394 odst. 1 IZ nebo nemůže-li z důvodů uvedených v § 396, § 405 nebo § 418 IZ dojít k jejímu vypořádání v insolvenčním řízení klasickou cestou (uspokojením z majetkové podstaty) z důvodu, že je insolvenční řízení zastaveno, insolvenční soud zároveň s rozhodnutím o zpětvzetí návrhu a rozhodnutím o zastavení insolvenčního řízení uloží dlužníku povinnost k úhradě takové pohledávky. Tuto povinnost pak mohou kvalifikované subjekty na dlužníku vymáhat cestou vykonávacího či exekučního řízení, neboť takové rozhodnutí poslouží jako exekuční titul. Nelze však opomíjet fakt, že povinnou osobou je zde dlužník – tedy mnohdy předlužená osoba. Může se tedy stát, že se kvalifikovaný subjekt své pohledávky nedomůže, jelikož nebude kde brát. Ptám se tedy, kdo uhradí kvalifikovanému subjektu vzniklé náklady? Na to už zákonodárce odpověď neposkytuje.

⁴ „Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů a rozhodnutí nemusí obsahovat odůvodnění, jestliže žádný z věřitelů neuplatnil stanovisko podle § 389 odst. 2 písm. a) a nebyly zde pochybnosti podle § 397 odst. 1.“

Tato právní úprava byla zavedena na ochranu dlužníků, kteří se mnohdy již před zahájením samotného insolvenčního řízení ještě více zadlužovali, když byli často nuceni čerpat na tyto služby úvěr. Na druhou stranu zde však nejsou reflektována dostatečně práva kvalifikovaných subjektů a ochrana dlužníka se tak může jevit v této oblasti jako bezbřehá. Právní úprava v otázce úhrady odměny kvalifikovaného subjektu je nevyvážená, vše je stanoveno výhradně ve prospěch dlužníka.

Právní zastoupení jako důsledek sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení?

Kladně lze jistě hodnotit, že kvalifikovaný subjekt se nepovažuje automaticky za zástupce dlužníka v insolvenčním řízení. Dle důvodové zprávy však, má-li kvalifikovaný subjekt být garantem kvality návrhu na povolení oddlužení, popřípadě insolvenčního návrhu, a má-li mu za jeho sepis a podání náležet odměna, měl by to být on, kdo by měl na výzvu insolvenčního soudu vady návrhu odstranit. Z toho důvodu bylo nově stanoveno, že výzva k doplnění návrhu na povolení oddlužení bude doručována také kvalifikovanému subjektu, který návrh podal a který na jejím základě zajistí bezvadnost návrhu.⁵ Za tyto opravy a doplnění kvalifikovanému subjektu nenáleží další odměna (viz níže).

Závěrem

Pozitivně hodnotím cíl této nové úpravy, a sice učinit trh v oblasti poskytování služeb oddlužení transparentní a umožnit tak poskytování služeb souvisejících s institutem oddlužení pouze osobám, které mají dostatečnou kvalifikaci a zaručí pro dlužníka kvalitní servis. Už nyní lze konstatovat, že v této oblasti novela plní svůj účel. Lze konstatovat, že počet návrhů vadných či neúplných se snížil. Kvalita je tedy zajištěna. Ovšem způsob provedení a zejména odměňování hodnotím jako poměrně nešťastný a je otázkou, zda nepovede jen k dalšímu obcházení zákona.

⁵ Stejný postup se uplatní i v případě, kdy nebyl návrh na povolení oddlužení insolvenčnímu soudu doručen na stanoveném formuláři ve stanoveném formátu; insolvenční soud k takovému návrhu na povolení oddlužení přihlíží a vyzve dlužníka nebo osobu, která jej za něj podala, k zjednání nápravy postupem podle § 393 odst. 1 IZ. Jestliže však nedostatkem řádného doručení trpí insolvenční návrh podle § 390 odst. 1, insolvenční soud dlužníka nebo osobu, která jej za něj podala, nevyzývá k jeho opravě jako v případě, je-li postižen jinými vadami; ustanovení § 128 IZ se neuplatní, neboť následky pro tento případ upravuje § 97 odst. 4 a 6 IZ.

Již před nabytím účinnosti novely odborná veřejnost polemizovala nad otázkou, zda budou kvalifikované subjekty tuto činnost vykonávat. Důvodem je časová náročnost vypracování návrhu vzhledem k výši odměny stanovené zákonem, zejména pokud má její výše pokrýt nejen práci na samotném návrhu, ale i další činnosti s tím spojené, tedy i poradu s dlužníkem či odstranění vad návrhu. Dalším úskalím je, že si o tuto odměnu musí zažádat až v průběhu insolvenčního řízení – je tedy třeba učinit další podání pro uplatnění pohledávky, čemuž odpovídá další časový výdaj. A ne nadarmo se říká, že čas jsou peníze – obzvláště v těchto profesích kvalifikovaných subjektů. A nakonec je třeba kalkulovat s tím, že odměna nebude uhrazena ihned a může dokonce nastat situace, že nebude uhrazena nikdy (viz výše).

Podíváme-li se na stanovenou výši odměny, rozhodně se nejedná o finančně výhodnou záležitost. Je s podivem, že tato odměna byla stanovena zákonodárcem v takto nízkých částkách, obzvláště, když i v samotné důvodové zprávě je konstatováno, že „*tzv. oddlužovací společnosti si účtovaly v souvislosti s těmito službami odměnu od 5 000 Kč do 50 000 Kč*“.⁶ Nabízí se otázka, z jakého důvodu zákonodárce stanovil odměnu osob, které splňují kvalifikační požadavky a odborné předpoklady pro sepis a podávání návrhů za dlužníka, jako mnohonásobně nižší, než si do účinnosti novely účtovaly jakékoli jiné osoby bez těchto předpokladů. Jistě, tato odměna byla hodnocena jako neúměrně vysoká, a to zejména s odkazem na případy, kdy dlužník v danou chvíli nesplňuje podmínky pro povolení oddlužení.⁷ Důvodem konstatování nepřiměřenosti takové odměny však byl i fakt, že si ji účtovaly právě osoby, které pro výkon takové činnosti mnohdy neměly žádné kvalifikační předpoklady, čemuž však nová právní úprava zabraňuje.

Z vlastní zkušenosti mohu konstatovat, že samotná příprava návrhu na povolení oddlužení a dokumentů s tím souvisejících, včetně porady s klientem a sepisu plné moci, a jeho podání na soud trvá minimálně 4–5 hodin. To jsou však pouze případy, kdy dlužníci přijdou připraveni. I v takto ideálním případě lze tedy vypočítat odměnu na cca 1 000 Kč na hodinu. Pokud se k této částce připočte ještě čas strávený sepisem podání pro uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou, dostaneme se na 5 hodin práce. Tedy výše taxy za jeden takový případ se pohybuje v částce maximálně 800 Kč za hodinu, jedná-li

⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.

⁷ Ministerstvo spravedlnosti upozornilo v nelegislativním materiálu „Výstupy a návrhy opatření Pracovní skupiny pro analýzu insolvence a oddlužení“.

se o případ jednoduchý, kdy dlužníci vědí, s čím přichází. Mnohdy jde však o osoby, které nemají tušení o celkové výši svých dluhů, osoby, které přijdou se štosem dokumentů, a netuší, kdy který ze svých závazků naposledy uhradily či dokonce jaký dokument se k jakému závazku vztahuje, natož kolik je celková výše jejich dluhů. V těchto složitých případech je zapotřebí se dlužníku věnovat, časová náročnost je mnohem vyšší a odměna vzhledem k času strávenému přípravou, sepisem a podáním návrhu tak neúměrně klesá na minimální výši.

Vyvstává tak otázka, pro koho bude i nadále lákavé z finančního hlediska poskytovat služby v oblasti oddlužení. Ekonomická situace je jistě odlišná v případě velké advokátní kanceláře či dlouhodobě prosperujícího úřadu na rozdíl od začínajícího advokáta. Faktem zůstává, že porovnáme-li příjem po odečtení všech odvodů, má osoba, která má za sebou dlouholeté studium, praxi v oboru a náročné profesní zkoušky, neúměrně nízký hodinový příjem. Odměna není adekvátní, a to i přesto, že zákonodárce disponoval s částkami, které si doposud nejen advokáti, ale především jiné komerční subjekty za tyto návrhy účtovaly. Novelou je sice zajištěna kvalita práce, avšak tato kvalita není dostatečně finančně ohodnocena. Ačkoli se tedy nacházíme v době, kdy roste výše minimální mzdy, rostou tržní ceny, kvalifikovaným osobám je v tomto ohledu naopak zaručován mnohem nižší příjem za poměrně náročné právní služby.

Podíváme-li se na problematiku z pohledu vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), jedná se opět o nesrovnatelné. Hodnota jednotlivých úkonů se dle advokátního tarifu odvíjí od výše pohledávky. Insolvenční zákon však stanovil jednotnou částku bez ohledu na to, zda se bude jednat o dlužníka s několika málo dluhy či dlužníka s desítkami jednotlivých pohledávek v řádech milionů, které je třeba

dohledávat a za součinnosti několikahodinové práce s dlužníkem složitě dopočítávat. Přitom dle § 4 odst. 3 advokátního tarifu platí, že „Smluvní odměna musí být přiměřená a nesmí být ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci.“ Ustanovení se sice týká smluvní odměny advokáta, ale lze z něj vycházet jako z obecného principu pro stanovení výše odměny, a to i vzhledem k zodpovědnosti, kterou advokát při poskytování právních služeb s sebou nese. Mám za to, že výše odměny stanovená insolvenčním zákonem tak plně nekoresponduje s uvedenými principy, rizikovostí a odpovědností kvalifikovaných osob jako příslušníků profesních komor, a to i v souvislosti s postupem a časovým odstupem, ve kterém se takové odměny domůže, pokud vůbec.

V úplném závěru je třeba ještě poukázat na zásadní snížení podání návrhů na povolení oddlužení, jak vyplývá ze statistik.⁸ Zda se jedná o vedlejší důsledek zavedené novely nebo je to tím, že lidé se do situací, kdy musí žádat oddlužení, již nedostávají často a postupně se tak vyčerpává okruh osob, které jsou předloženy a zároveň dokáží splnit podmínky pro oddlužení, zůstává nezodpovězeno. Přikláním se však spíše k první variantě, a to nejen z důvodu své praxe advokáta spolupracujícího s insolvenčním správcem, ale i vzhledem k dosavadním dostupným informacím o množství podávaných návrhů na povolení oddlužení do konce června 2017.

⁸ Počty návrhů na bankrot zůstaly v srpnu ve všech kategoriích nižší než obvykle. In: *Cribis.cz* [online]. [cit. 2017-10-18]. Dostupné z: <http://www.informaceofirmach.cz/pocty-navrhu-na-bankrot-zustaly-v-srpnu-ve-vsech-kategoriich-nizsi-nez-obvykle/> nebo Vývoj insolvencí v České republice za třetí čtvrtletí 2017. In: *Creditreform* [online]. [cit. 2017-10-18]. Dostupné z: <https://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>

NÁKLADY ŘÍZENÍ ZAHÁJENÝCH NA OBRANU TŘETÍCH OSOB PŘI POSTIŽENÍ MOVITÝCH VĚCÍ V EXEKUCI

JUDr. Jaroslav Hobl

advokát advokátní kanceláře
Křivánek, Tomášek spol. s r. o.

Úvodem

Praktické zkušenosti z exekucí prováděných soudními exekutory ukazují, že ochrana a obrana povinného a třetích osob je stále velmi aktuálním tématem. Pod pojmem třetí osoba se v nauce procesního práva obecně rozumí osoba odlišná od oprávněného a povinného, jejíž věc nebo jiná majetková hodnota byla postižena exekucí, přestože jde o práva nepřipouštějící exekuci.¹ V praxi mobiliárních exekucí se běžně objevují situace, kdy povinný vyjma věcí svých téměř vždy disponuje i s věcmi, jež jsou ve vlastnictví někoho jiného. Soupis movitých věcí může být proveden bez ohledu na případné tvrzení povinného, že věci náležejí někomu jinému nebo že exekuci nepodléhají.² „*Při provádění soupisu vykonavateli nepřisluší se zabývat otázkou vlastnictví sepisovaných věcí, pro něho je rozhodující skutečností, že povinný má věc u sebe, ve své faktické moci.*“³

K obraně práv třetích osob při postižení jejich movitých věcí v rámci exekučního řízení slouží především § 68 exekučního řádu (dále jen „ER“) upravující návrh na vyloučení věci ze soupisu a dále § 267 OSŘ, jenž upravuje tzv. vylučovací (excindační) žalobu. Jedná se o zvláštní incidenční spory, jež vznikají v průběhu exekučního řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že se ve své praxi mimo jiné zaměřuji na problematiku mobiliárních exekucí, rozhodl jsem se v tomto článku věnovat se problematice na první pohled poněkud opomíjené, a to nákladům řízení

¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-079, s. 2220.

² JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1. 4. 2014. Kniha V*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 291.

³ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2008, 751 s. Vysokoškolské právnické učebnice, ISBN 978-807-2017-263, s. 563.

v řízeních zahájených na obranu práv třetích osob při postižení movitých věcí, přičemž mým úmyslem bylo rozzebrat kritéria, na základě kterých soudy, potažmo soudní exekutor, v praxi rozhodují o jejich náhradě, případně ke kterým okolnostem je v praxi přihlíženo. V případech, kdy níže uvádím v obecné rovině pojem „soud“ jakožto orgán veřejné moci, analogicky se uvedené vztahuje i na soudního exekutora.

Nejčastějším případem náhrady nákladů řízení při konečném rozhodování orgánu veřejné moci obecně je náhrada dle úspěchu ve věci (§ 142 OSŘ). Zásada odpovědnosti za výsledek řízení je hlavní zásadou, která ovládá rozhodování o nákladech řízení.⁴ V této zásadě se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně hájil svá porušená práva, by měl mít právo na náhradu nákladů řízení. V řízeních zahájených na obranu třetích osob při postižení jejich majetku v exekuci se však zhruba v polovině⁵ případů objevují situace, kdy úspěšnému žalobci není náhrada nákladů přiznána, a to využitím tzv. moderačního práva soudu (§ 150 OSŘ). Dle tohoto ustanovení je soud povinen *ex officio* zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je třeba při stanovení povinnosti náhrady nákladů řízení výjimečně přihlídnout, a to i v případě, kdy se tohoto postupu žádný z účastníků nedovolává.⁶ Soudy by však měly své rozhodnutí v tomto ohledu dostatečně a přesvědčivě odůvodnit.⁷ Nepřiznání nákladů žádnému z účastníků by mělo přicházet v úvahu tehdy, kdy by přiznání nákladů jednomu z účastníků mohlo být objektivně vnímáno jako příliš tvrdé, či dokonce nespravedlivé. Jako významné kritérium z hlediska aplikace § 150 OSŘ se jeví to, jaké okolnosti vedly k uplatnění nároku, postoj účastníků v průběhu či před zahájením řízení atd.⁸

Náklady v řízení o návrhu na vyškrtnutí movitých věcí ze soupisu

Institut vyškrtnutí movitých věcí ze soupisu byl začleněn do exekučního řádu 23. novelou (tzv. střední novelou) – zákonem č. 286/2009 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 11. 2009. Aktivně věcně legitimovaným k podání návrhu na vyškrtnutí je osoba odlišná od povinného, které přísluší právo k věci, jež exekuci vylučuje. K rozhodnutí

o návrhu na vyškrtnutí je příslušný soudní exekutor, který věc do soupisu pojal.

Vzhledem ke skutečnosti, že rozhodnutí soudního exekutora o vyškrtnutí věci ze soupisu je ve vztahu k navrhovatelům rozhodnutím konečným, musí v něm být proto rozhodnuto také o nákladech účastníků tohoto řízení (srov. § 151 věta první OSŘ ve spojení s § 52 EŘ).⁹ Zde se naskytá otázka, jak, případně na základě čeho, by měl soudní exekutor o nákladech účastníků řízení rozhodnout.

Úspěch navrhovatele ve věci

V případě úspěšně podaného návrhu na vyškrtnutí, je-li exekutor zcela vyhověl, by měl soudní exekutor rozhodnout o nákladech účastníků tohoto řízení, jak bylo uvedeno výše. Zde se předně nabízí úvaha, kdo vůbec je účastníkem daného řízení. Jistě jím bude navrhovatel, který je ve věci aktivně věcně legitimován (§ 68 odst. 1 EŘ). Z právních předpisů pak nevyplývá nic o dalším účastníkovi, vůči němuž má například návrh směřovat. Vzhledem k analogii úpravy s vylučovací žalobou¹⁰ dle § 267 OSŘ lze dojít k tomu, že jediným, kdo by mohl hradit náklady úspěšnému navrhovateli, je oprávněný z exekuce, ačkoliv vůči němu návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu *ex lege* explicitně nemíří. Lze uvažovat, do jaké míry je spravedlivé požadovat po oprávněném náhradu nákladů úspěšnému navrhovateli, když exekutor sám rozhoduje vydáním exekučních příkazů o způsobu provedení exekuce, přičemž účast oprávněného při samotném úkonu bývá výjimečná. Tímto se zabýval ve svém rozhodnutí například Krajský soud v Českých Budějovicích, jenž usnesením ze dne 25. 10. 2013, sp. zn. 24 Co 2402/2013 rozhodl, že analogicky jako v případě podané vylučovací žaloby je povinen právně zastoupenému navrhovateli hradit náklady oprávněný z exekučního řízení, když soud konstatoval následující: „*Nemůže-li být povinnost k náhradě těchto nákladů uložena přímo soudnímu exekutorovi, který neoprávněně tyto věci sepsal, a nemůže to být uloženo ani povinnému, který na tom neměl nejmenší účast, je odůvodnitelným výrok, že povinnou osobou k náhradě těchto nákladů ve vztahu k postiženým osobám může být jen oprávněný.*“ Naopak Ústavní soud potvrdil opačný právní názor Krajského soudu v Brně¹¹, který potvrdil usnesení exekutora, jenž náhradu nákladů řízení úspěšnému navrhovateli návrhu na vyškrtnutí věci nepřiznal. V odůvodnění svého rozhodnutí Ústavní soud zmínil, že je

⁴ SVOBODA, K., HROMADA, M., LEVÝ, J., VLÁČIL, D., TLÁŠKOVÁ, Š., PIRK, T. *Náklady řízení*. Praha: C. H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, s. 91.

⁵ V tomto ohledu vycházím z vlastní zkušenosti na našem exekučním úřadu.

⁶ SVOBODA, K., HROMADA, M., LEVÝ, J., VLÁČIL, D., TLÁŠKOVÁ, Š., PIRK, T., tamtéž, s. 141.

⁷ Viz například usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 10. 2012 sp. zn. II ÚS 2560/12.

⁸ K tomu blíže rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2014 sp. zn. 21 Cdo 222/2014.

⁹ Srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 12. 2010 sp. zn. 23 Co 646/2010.

¹⁰ V rozhodnutí ze dne 6. 5. 2014 sp. zn. III. ÚS 1500/14 Ústavní soud přisvědčil úvaze o analogii obou řízení, neboť obě řízení sledují stejný účel – ochranu vlastnického práva třetích osob. Pak se tu obdobně uplatní i judikatura Ústavního soudu týkající se excindačního řízení.

¹¹ V řízení vedeném pod sp. zn. 20 Co 286/2013.

nespravedlivé, aby oprávnění, kteří hájí svá porušená práva, byli povinováni k náhradě nákladů řízení, neboť v konkrétním případě pro uložení náhrady nákladů řízení nebyly splněny podmínky. Obecně však možnost přiznat náhradu nákladů řízení navrhovatele vůči oprávněnému nebyla vyloučena. Z tohoto lze dospět k výkladu, že je nutné i tuto možnost brát v úvahu.¹²

Neúspěch navrhovatele ve věci

S ohledem na výše uvedené se nabízí otázka, jak tomu bude v opačném případě, tj. v případě zamítnutí návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. I zde by měl soudní exekutor rozhodnout o vzniklých nákladech účastníků řízení. Mám za to, že za situace, kdy v řízení nebyl oprávněný aktivní, by neměl soudní exekutor náklady řízení přiznat ani jedné ze stran, když oprávněnému v této fázi žádné náklady nevznikly. Pokud by však oprávněný činil konkrétní procesní úkony, například se relevantně vyjadřoval k návrhu na vyškrtnutí navrhovatele, je namístě i tomuto přiznat v usnesení o zamítnutí vyškrtnutí náklady vůči neúspěšnému navrhovateli, neboť tímto rozhodnutím řízení pro navrhovatele končí a tento okamžik je tedy jediným možným, kdy lze tomuto náhradu nákladů uložit. Pak by ovšem mohla nastat poněkud absurdní situace, kdy navrhovatel bude hradit náklady oprávněnému z exekuce, avšak později v rámci řízení o vylučovací žalobě zahájeného dle § 68 odst. 4 EŘ dojde soud k opačnému závěru o vlastnictví sepsaných věcí a v rámci zásady úspěchu ve věci uloží uhradit oprávněnému náklady úspěšnému žalobci, tj. původnímu navrhovateli. Nutno dodat, že řízení o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a řízení o vylučovací žalobě jsou na sobě, i co se týče nákladů, dvě samostatná řízení. Aby této situaci navrhovatel, jenž má v úmyslu podat vylučovací žalobu, předešel, mohl by dle mého názoru podat odvolání do výroku soudního exekutora o nákladech řízení o návrhu na vyškrtnutí věci, když by navrhovatel současně odvolacímu soudu doložil, že již podal vylučovací žalobu. Do rozhodnutí soudu o vylučovací žalobě by pak soud přerušil řízení o podaném odvolání.

Náklady řízení o vylučovací žalobě

Vylučovací žalobu dle § 267 OSŘ může třetí osoba dle § 68 odst. 4 EŘ podat u exekučního soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, který nevyhověl, byť jen zčásti, jejímu včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, případně třetí osoba bez předchozího podání návrhu na vyškrtnutí. Tento druhý postup potvrzuje již konstantně i judikatura Nejvyššího soudu, dle kterého

může vylučovací žalobu podat i ten, kdo předtím nepodal návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 EŘ.¹³ V řízení o excindační žalobě, jež je svou povahou řízením nalézacím, je vždy *ex lege* pasivně legitimován oprávněný z exekuce. Zpočátku přijetí exekučního řádu byl prezentován i názor, že „s ohledem na to, že exekuci provádí exekutor sám, bez pokynů oprávněného, a sám také rozhoduje o zahrnutí či nezahrnutí věci do soupisu movitých věcí, při provádění exekuce musí být vylučovací žaloba podána proti exekutorovi, neboť jde o výjimku z aplikace občanského soudního řádu, která je dána povahou úkonů exekutora a jeho samostatným postupem při provádění exekuce.“¹⁴ Obdobný pohled byl na tuto problematiku uváděn i ve slovenské odborné literatuře, kde byl vysloven právní názor, že pasivně legitimován by měl být i soudní exekutor, popřípadě by měl mít možnost do řízení vstoupit jako vedlejší účastník.¹⁵ V současnosti se však již ustálil *de lege lata* názor, že pasivně věcně legitimován v excindační žalobě je pouze oprávněný z exekuce, přičemž soudní exekutor není účastníkem řízení.¹⁶

V rámci rozhodování o vylučovací žalobě je rovněž nutno rozhodnout o nákladech řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že řízení o vylučovací žalobě je řízením sporným, i zde lze tedy v zásadě o náhradě nákladů řízení rozhodovat dle úspěchu účastníků ve věci. K otázce náhrady nákladů řízení o excindační žalobě se nezřídka vyjadřoval i Ústavní soud ve své rozhodovací praxi. Základní teze, jimiž se rozhodování o těchto nákladech řídí, pak formuloval Ústavní soud v nálezu ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. III. ÚS 292/07, kdy vyslovil názor, že obecně je nutné považovat za nespravedlivé, aby oprávněný, který v předchozích řízeních osvědčil, že důvodně hájí svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy a nyní žádá výkon příslušného rozhodnutí (exekuci), byl povinován k zaplacení náhrady nákladů řízení vůči osobě, která proti němu ve sporu o tzv. excindační žalobě byla úspěšná. V odůvodnění jiného ze svých rozhodnutí ale judikoval, že „hlavní zásadou, která v řízení o vylučovací žalobě ovládá rozhodování o nákladech řízení, je právě zásada úspěchu ve věci vyjádřená v ustanovení § 142 odst. 1 OSŘ. Nelze přitom akceptovat tvrzení oprávněného, že neměl ve vykonávacím řízení možnost jakýmkoli způsobem ovlivňovat postup soudního vykonavatele.“¹⁷

¹² Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2014 sp. zn. III. ÚS 1500/14.

¹³ Poprvé byl tento názor vysloven v usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011 č. j. 23 Co 35/2011-95.

¹⁴ VESELÝ, J., RAKOVSKÝ, A., ŠIMKOVÁ, R. Způsoby provedení exekuce podle zákona o soudních exekutorech se zaměřením na odchylky od úpravy v občanském soudním řádu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 10, s. 470 a násled.

¹⁵ TOMAŠOVIČ, M. *Exekučný poriadok s komentárom*. Žilina: PP Eurókódex, 1. vydání. 2006, s. 105.

¹⁶ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2009 sp. zn. IV. ÚS 363/07.

¹⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2009 sp. zn. I. ÚS 881/09.

Ponechám nyní stranou situace, kdy dojde k zamítnutí vylučovací žaloby, kdy by v zásadě měly být náklady řízení přiznány úspěšnému žalovanému, tj. oprávněnému z exekuce, který byl ve sporu úspěšný. Dále se pak zaměřím na případy, kdy žalobce má ve věci úspěch a měly by mu tak být dle obecného hlediska přiznány náklady řízení. Starší procesní teorie tuto otázku řeší s poukazem na vědomost oprávněného o právu nepřipouštět výkon rozhodnutí.¹⁸ Z toho tedy vyplývá, že teprve od okamžiku, kdy oprávněný objektivně mohl poznat, že věc nepatří do majetku povinného, nýbrž je v oprávněné dispozici třetí osoby, zavdal svým chováním příčinu třetí osobě k podání vylučovací žaloby a měl by být povinen hradit úspěšnému žalobci jeho náklady. Je však potřeba dodat, že soudní exekutor není dle platné právní úpravy povinen o podaném návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu oprávněného informovat a ten se tak o této skutečnosti mnohdy dozví až ve fázi, kdy je mu soudem doručena k vyjádření vylučovací žaloba. Někteří autoři však dovozují, že soudní exekutor by měl vždy o podaném návrhu na vyškrtnutí informovat oprávněného a zjistit jeho stanovisko.¹⁹ Dle mého mínění tato povinnost z dikce § 68 EŘ nevyplývá a není dovozována ani v komentáři k exekučnímu řádu.²⁰ Zásadním argumentem je pak skutečnost, že soudní exekutor je vázán relativně krátkou zákonnou 15denní lhůtou na rozhodnutí, která by nemusela být s ohledem na výzvu oprávněnému dodržena. Lze tedy třetí osobě doporučit, aby jednala aktivně a o svém úmyslu podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu či vylučovací žalobu informovala současně i oprávněného z exekuce. Jistě si lze představit případy, které nejsou v praxi ojedinělé, kdy povinný disponuje hodnotnými věcmi, přičemž vlastnické právo třetí osoby prokazuje až v řízení o vylučovací žalobě, kdy požaduje přiznat i náhradu nákladů řízení. Takovéto jednání třetí osoby by pak jistě mohlo být vnímáno jako účelové s úmyslem obohatit se o náhradu nákladů řízení.

I zde se objevuje možnost soudu rozhodnout ohledně nákladů řízení i jinak než ve prospěch žalobce. Tato možnost je dána na základě ustanovení § 150 OSŘ, které říká, že jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat. K tomuto však judikoval Ústavní soud v již zmíněném nálezu ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. III. ÚS 292/07, že „užití § 150 OSŘ ve prospěch strany oprávněné (věřitele) je vyloučeno v tom případě, jestliže žalobce (osoba, jež tvrdí, že má právo k majetku nepřipouštět výkon rozhodnutí) požádal stranu oprávněnou, aby přikázala

vykonavatel (soudnímu exekutorovi) věc ze soupisu vyloučit, a svá tvrzení ohledně tohoto práva podepřel důkazy, s nimiž stranu oprávněnou v dostatečné lhůtě před podáním vylučovací žaloby seznámil, avšak ta jeho požadavek odmítla, přičemž soud mu pak na základě týchž důkazů v řízení o tzv. excindační žalobě vyhověl.“

Pro doplnění je potřeba dodat, že se také objevují právní názory, že jako nejvhodnější se jeví způsob uložit oprávněnému nahradit náklady řízení, přičemž oprávněný se pak bude domáhat náhrady škody za soudním exekutorem, který zavdal příčinu podání vylučovací žaloby.²¹ Ústavní soud k tomu dodal, že „pochybí-li soudní exekutor a nebude-li se řídit zákony, příp. pokyny věřitele, má zde zásadní význam i objektivní odpovědnost exekutora za škodu ve smyslu ustanovení § 32 odst. 1 exekučního řádu.“²² Uvedený relevantní názor se pak objevuje i v judikatuře Nejvyššího soudu.²³ Tato možnost je pak zmiňována i v souvislosti s tím, kdy došlo k rozhodnutí, že se žádnému účastníku náhrada nákladů řízení o vylučovací žalobě nepřiznává, přičemž tehdy se bude moci náhrady škody domáhat i třetí osoba, tj. žalobce ohledně nákladů, jež vynaložil.²⁴ S tímto názorem se však neztotožňuji, neboť v těchto případech by absentoval nesprávný úřední postup exekutora. Bude-li soudní exekutor postupovat plně v souladu s právními předpisy a nebude-li do soupisu vědomě pojímat věci, u nichž je zřejmé, že nepatří povinnému, nelze o odpovědnosti soudního exekutora za způsobenou škodu uvažovat. Základní podmínkou vzniku odpovědnosti za škodu je protiprávní jednání, k němuž v této situaci nedošlo. Domnívám se, že tento postup by mohl hypoteticky přicházet v úvahu pouze tehdy, pokud by se například následně po provedení soupisu prokázalo, že soupis nebyl proveden v bytě povinného, tj. že nebyl proveden v souladu s právními předpisy.²⁵

Zastavení řízení o vylučovací žalobě z důvodu dodatečného vyškrtnutí movitých věcí exekutorem

V praxi se lze setkat s případy, kdy oprávnění z exekuce navrhují vyškrtnutí movitých věcí dle § 68 odst. 3 EŘ, a to až ve chvíli, kdy jsou informováni o podané vylučovací žalobě. V těchto případech, kdy dojde k následnému vyškrtnutí movitých věcí exekutorem, by pak soud měl řízení zastavit, neboť odpadl jeho předmět. Stává se také, že z důvodu vyškrtnutí věci ze soupisu z podnětu

¹⁸ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, ISBN 80-717-9190-3, s. 122.

¹⁹ LAVICKÝ, P. *Občanský soudní řád (§ 251–376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 431.

²⁰ Viz KASÍKOVÁ, M., ŠIMKA, K. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony, s. 487–291.

²¹ Například usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2009 sp. zn. IV. ÚS 363/07.

²² Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. III. ÚS 292/07.

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015 sp. zn. 30 Cdo 5170/2014.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007 sp. zn. 25 Cdo 2813/2006.

oprávněného žalobce vezme svoji žalobu zpět, avšak navrhuje přiznat vzhledem k zavinění žalovaného na zastavení náklady řízení. I v těchto případech je potřeba zkoumat, kdy a za jakých okolností se žalovaný o uplatnění práva třetí osoby dozvěděl. Podle názoru Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 11. 2015 č. j. 56 Co 374/2015-50 „to, že žalovaný poté, co mu byla doručena žaloba o vyloučení věci z exekuce, bezodkladně požádal soudního exekutora o jejich vyškrtnutí ze soupisu, a to, že soudní exekutor mu také vyhověl, spolu se skutečností, že o průběhu probíhajícího exekučního řízení, tedy o návrhu žalobkyně o vyškrtnutí věci ze soupisu a rozhodnutí soudního exekutora o částečném zamítnutí, neměl žalovaný žádnou vědomost, je právě důvodem zvláštního zřetele, pro který soud nemusí výjimečně náhradu nákladů řízení přiznat.“

Kritéria pro rozhodování ve věci

V této části článku se pokusím nastínit konkrétní okolnosti, které mohou mít vliv na rozhodnutí o nákladech řízení.

Jako zásadní otázka je v doktríně²⁶ i judikatuře vnímáno to, zda žalobce (navrhovatel) požádal stranu oprávněnou, aby přikázala exekutorovi sepsané věci, jichž se žaloba týká, ze soupisu vyloučit (§ 68 odst. 3 EŘ) a svá tvrzení ohledně práva, jež nepřipouští exekuci, podložila důkazy, avšak ta jeho požadavku nevyhověla, přičemž posléze žalobce měl úspěch ve věci, tj. soud jeho žalobě vyhověl. Jedná se tedy o objektivní povědomí oprávněného o tom, že mohly být v rámci exekuce sepsány movité věci třetí osoby. V tomto duchu pak rozhodoval i Krajský soud v Brně, kdy v usnesení ze dne 18. 2. 2016 č. j. 21 Co 260/2015-63 uvedl, že na straně žalobce si lze představit důslednější postup při obraně svých práv tak, aby vzniku výdajů představujících náklady tohoto řízení předešel. Takovéto jednání by mělo spočívat v poskytnutí informace a doložení svého vlastnického práva k věcem sepsaným exekutorem nejen soudnímu exekutorovi, ale i přímo žalovanému (oprávněnému v exekučním řízení), který je sám oprávněn, bez ohledu na podmínky za kterých rozhoduje o návrhu na vyškrtnutí věci z exekuce exekutor, i na případnou nesprávnost jeho rozhodnutí, navrhnout, aby soudní exekutor věci z exekuce vyškrtl (srov. § 68 odstavec 3 EŘ), a soudní exekutor je tímto jeho návrhem bez dalšího zkoumání vázán. „Pokud se tak v daném případě nestalo, neměl žalovaný možnost přesvědčit se o vlastnickém právu žalobce k věcem sepsaným soudním exekutorem dříve než v tomto řízení (návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu soudní exekutor při jeho odmítnutí věcně neposuzoval). Proto odvolací soud považoval za

nespravedlivé, aby byl žalovanému přičítán k tíži být i nesprávný postup a rozhodnutí soudního exekutora, navíc v této věci za situace, kdy žalobce na jeho rozhodnutí o vyškrtnutí movitých věcí ze soupisu nevyčkal a excindační žalobu podal v podstatě současně s návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu. Žalovaný nebyl uvědoměn ani přítomen provádění soupisu movitých věcí, bylo tak na žalobci, aby vedle podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu exekutorovi uvedené současně navrhl a své vlastnictví prokázal i žalovanému, a až pokud by žalovaný adekvátním způsobem nereagoval, bylo by namístě, aby hradil náklady tohoto řízení.“ S ohledem na výše uvedené argumenty je potřeba hodnotit i chování oprávněného a jeho postoj k požadavku žalobce poté, kdy se dozvěděl o tom, že mělo dojít k soupisu věci, jež patří třetí osobě.²⁷

Další okolností, jež je v judikatuře brána v potaz, a to ve prospěch třetí osoby, je skutečnost, v jakém časovém horizontu od provedení soupisu se třetí osoba rozhodla bránit svá porušená práva. Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2012 sp. zn. I. ÚS 303/12 uvedené jednoznačně potvrzuje. „Stěžovatelka požadovala vyloučení předmětných movitých věcí z exekuce od samého počátku, tedy již při provádění soupisu těchto věcí soudním exekutorem. V této souvislosti Ústavní soud konstatuje, že v dané věci je především nutné přihlídnout k tomu, že stěžovatelka byla na svých právech zasažena na základě exekuce prováděné proti povinnému (manželu její matky), přičemž na neoprávněnost tohoto zásahu poukazovala již při provádění soupisu.“ Pokud tedy zůstane třetí osoba nečinná a své vlastnické právo začne prokazovat až v řízení o vylučovací žalobě, například po doručení dražební vyhlášky povinnému, domnívám se, že náhrada nákladů by jí neměla být přiznána.

Soud by měl při svém rozhodnutí zohlednit i místo provedení soupisu. Základním předpokladem je, že soupis byl proveden v bytě povinného.²⁸ V úvahu pak přichází otázka, zda osoba, jež uplatňuje své právo k věci, je osobou, jež spoluužívá byt povinného, či se jedná o osobu, jež disponuje vlastním bydlením. Pak se lze jistě ptát, z jakého objektivního důvodu se nalézaly v době soupisu v bytě povinného movité věci třetí osoby. Zajímavý a poněkud svérázný názor byl vyjádřen v rozhodnutí Okresního soudu v Prostějově ze dne 8. 2. 2016 č. j. 4 C

²⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2014 sp. zn. III. ÚS 1500/14.

²⁸ Vymezení bytu povinného vyplývá například z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2012 sp. zn. 14 Kse 6/2011: „Bytem povinného (§ 326 odst. 1 OSŘ) při exekuci prodejem movitých věcí byt, který povinný užívá na základě vlastnického práva, práva odpovídajícího věcnému břemeni, práva nájmu bytu nebo práva pronájmu bytu, nebo i z dalších důvodů, například jako člen společné domácnosti vlastníka (spoluvlastníka) bytu nebo domu nebo nájemce bytu nebo po dohodě s ním, na základě výpůjčky, popř. bez právního důvodu nebo protiprávně. Předpokladem je vždy to, že povinný byt skutečně užívá (zdržuje se v něm s úmyslem zdržovat se zde trvale) a že v něm má proto umístěny své věci.“

²⁶ SVOBODA, K., HROMADA, M., LEVÝ, J., VLÁČIL, D., TLÁŠKOVÁ, Š., PIRK, T. *Náklady řízení*. Praha: C. H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, s. 144.

137/2015-70, kde zdejší soud konstatoval pro zdůvodnění nepřiznání nákladů úspěšnému žalobci, že „*je problémem žalobce, svěří-li své věci dlužníkům stíhaným exekutory.*“ S tímto názorem se však lze plně ztotožnit. Je potřeba tedy také zkoumat, jakou vinu nese třetí osoba na tom, že byla sepsána její movitá věc. V případě, kdy třetí osoba svěříla svou movitou věc dobrovolně do moci jiného (povinného), pak musí být srozuměna s tím, že tuto věc nemá ve své moci, a to i s tím možným důsledkem, že například může být sepsána soudním exekutorem, pokud se bude nacházet v bytě osoby v postavení povinného.

Závěr

Jak vyplývá především z judikatury Ústavního soudu, je potřeba v řízení o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu i v řízení o vylučovací žalobě při rozhodování o nákladech řízení přihlížet ke konkrétním okolnostem případu a mezi nimi především k chování oprávněného a jeho postoj k požadavku žalobce, neboť je to právě oprávněný, komu je ve smyslu platné právní úpravy dána možnost, aby sledoval úkony pověřeného soudního exekutora a aby jeho případný „hraniční přístup korigoval“.²⁹

V rozhodnutích Ústavního soudu byly shledány jako ústavně konformní situace, kdy byla úspěšnému žalobci přiznána náhrada nákladů řízení v plném rozsahu (například usnesení sp. zn. III. ÚS 3473/11 ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. II. ÚS 2106/11 ze dne 19. 8. 2011, sp. zn. III. ÚS 707/11 ze dne 14. 4. 2011 a další), ovšem stejně tak

Ústavní soud aproboval i postup, kdy obecné soudy rozhodly, že se žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává (například usnesení sp. zn. IV. ÚS 363/07 ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. II. ÚS 499/08 ze dne 10. 9. 2008, sp. zn. III. ÚS 500/08 ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 324/06 ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 61/06 ze dne 27. 6. 2007). V každém případě je namísto řádné odůvodnění rozhodnutí s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu a v závislosti na tato zjištění rozhodnutí o nákladech řízení. Co se týče nepřiznání nákladů řízení ani jednomu z účastníků (§ 150 OSŘ), tento postup je možné v řízeních zahájených na obranu práv třetích osob využít, přičemž je potřeba podrobně odůvodnit, v čem jsou důvody zřetele hodné spatřovány, respektive na základě jakých skutkových okolností bylo takto rozhodnuto, když nestačí pouze užití odkazu na konkrétní ustanovení zákona. Výrok o nákladech dle § 150 OSŘ by pak měl být formulován tak, že „žalobci se vůči žalovanému nepřiznává náhrada nákladů řízení“, tak aby výrok odpovídal dikci § 150 OSŘ, nikoliv tak, že „žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.“

Přiznání náhrady nákladů řízení by dle mého mínění mělo přicházet pouze v odůvodněných případech a ojedinele, neboť časté přiznávání nákladů by mohlo být nebezpečným jevem potenciálně odrazujícím věřitele od zahajování exekučního řízení a dlužníky potenciálně v důsledcích navádějící dluhy neplatit (s vidinou, že si věřitel vzhledem k riziku četných návrhů třetích osob na vyškrtnutí jejich věcí ze soupisu iniciaci exekučního řízení raději rozmyslí).³⁰

²⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2014 sp. zn. III. ÚS 1500/14.

³⁰ Srov. tamtéž.

POVINNOSTI SPRÁVCŮ A ZPRACOVATELŮ VE SVĚTLE OBEČNÉHO NAŘÍZENÍ O OCHRANĚ OSOBNÍCH ÚDAJŮ (GDPR) – ČÁST II

JUDr. Jan Diblík

advokát a partner Havel & Partners

JUDr. Ján Jaroš

advokátní koncipient Havel & Partners

Úvod

V Komorních listech č. 4/2017 byl publikován článek seznámující čtenáře s právními novinkami, které s sebou přináší nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES („GDPR“ nebo „nařízení“). Cílem publikovaného článku bylo informovat čtenáře o základních institucích GDPR s možným dopadem na činnost správců a zpracovatelů z obecného pohledu. Ve druhé, navazující části bychom vám rádi přiblížili dosavadní rozhodovací praxi dozorového úřadu v oblasti ochrany osobních údajů a rozebrali instituty, které vzbuzují pochybnosti či naděje možné (ne)aplikace nařízení na určitou skupinu správců, zejména exekutorů.

S datem 25. 5. 2018 se u některých správců či zpracovatelů pojí obavy. Účinnost nařízení se nezadržitelně blíží a s tím souvisí i skutečnost, že jak fyzické, tak právnické osoby, osoby soukromé i orgány veřejné moci budou muset svou činnost přizpůsobit novým požadavkům. Zejména bude třeba operace zpracování osobních údajů provádět v souladu se zásadami GDPR a současně šetřit práva subjektů údajů.

Předně je třeba uvést, že nařízení se uplatní v případech, kdy dochází k takové činnosti, kterou lze zahrnout pod pojem *zpracování osobních údajů*. Věcná působnost nařízení je tak omezena na případy, které naplní definici zpracování zakotvenou v nařízení („*jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních*

údajů, který je prováděn pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění, vyhledání, nahlédnutí, použití, zpřístupnění přenosem, šíření nebo jakékoliv jiné zpřístupnění, seřazení či zkombinování, omezení, výmaz nebo zničení“). Jakýkoli úkon/operace s osobními údaji doktrína označuje jako nakládání¹ s osobními údaji, respektive zpracování osobních údajů. Dodáváme, že pokud je zpracování systematické, jedná se o zpracování osobních údajů a není pak rozhodné, zda je zpracování účelné či nikoliv.²

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů („**exekuční řád**“) mimo jiné stanoví, že soudní exekutor rozhoduje o průběhu exekuce, nese za její průběh odpovědnost a zákon mu svěřuje široké pravomoci k zajištění úspěchu exekuce a výkonu další činnosti. V rámci takto vymezené činnosti bude ze strany soudních exekutorů mnohdy docházet ke zpracování osobních údajů, nehledě na to, zda se jedná o nucený výkon exekučních titulů nebo jinou činnost podle exekučního řádu, a ani tato profese se tak požadavkům GDPR nevyhne.

Soudní exekutor

Stát na exekutora přenáší prostřednictvím exekučního řádu část svých mocenských pravomocí (pověřuje exekutora exekutorským úřadem) a stanoví, jakým způsobem bude exekutor tyto pravomoci vykonávat. V rámci této činnosti se exekutor dostává do styku s osobními údaji řady osob, a proto je třeba jasně definovat pozici soudního exekutora vůči těmto údajům. Nařízení pracuje s několika kategoriemi osob, které s osobními údaji pracují. Pro exekutory je významná zejména kategorie správců osobních údajů. Nařízení tuto kategorii definuje tak, že za správce se považuje *fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů*.

¹ Pojem „nakládání“ s osobními údaji byl v původním znění zákona o ochraně osobních údajů odmítnut, neboť dle odborníků připravujících zákon o ochraně osobních údajů se nakládají pouze okurky, nikoli osobní údaje. Podotýkáme, že odstavec § 180 trestního zákoníku je uvozen jako neoprávněné nakládání s osobními údaji, byť ve skutkové podstatě trestného činu je dále používáno pojmu zpracování.

² Úřad pro ochranu osobních údajů se k nahodilosti zpracování vyjadřuje například ve svém stanovisku č. 4/2013 – k pojetí zpracování osobních údajů, ve kterém uvádí, že *za nahodilé nakládání s osobními údaji lze například považovat práci s takovou listinou, která obsahuje relevantní osobní údaje; její uchování je tedy nezbytné, avšak vedle relevantních osobních údajů obsahuje osobní údaje též nepotřebné a správcem cíleně neshromažďované, např. nesouvisející či nepřiměřené informace v profesním životopisu zaslané potencionálnímu zaměstnavateli*.

Soudní exekutoři budou ve většině případů zpracování osobních údajů vystupovat právě v postavení správce, jelikož budou těmi, kdo určují účel a prostředky zpracování, nehledě na skutečnost, že jejich činnost je upravena právními předpisy a exekutoři jsou při své činnosti omezeni zákonnou regulací svých postupů podle exekučního řádu. Nařízení totiž stanoví, že *jsou-li účely a prostředky tohoto zpracování určeny právem Unie či členského státu, může toto právo určit dotčeného správce nebo zvláštní kritéria pro jeho určení*. Bez ohledu na to, zda soudní exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů nebo jinou činnost podle exekučního řádu, postupuje tak, jak mu ukládá zákon a není vázán pokyny jiné osoby.

Každý exekutor vede exekutorský úřad, ve kterém zaměstnává exekutorské koncipienty, soudní vykonavatele a další zaměstnance, kteří vykonávají na základě jeho pověření určitou činnost. V takto vymezeném vztahu vystupuje exekutor jako zaměstnavatel a v souvislosti s takovým postavením zpracovává údaje zaměstnanců svého exekutorského úřadu – je tedy správcem těchto údajů. Správce osobních údajů podle GDPR odpovídá za dodržování povinností kladených na něj nařízením. Mezi jeho povinnosti patří zejména dodržování zásad zpracování a s tím související schopnost jejich dodržování. Základem jakéhokoliv zpracování je existence řádného právního titulu, kterým správce musí disponovat a který také musí být schopen doložit, aby vůbec mohl osobní údaje zpracovávat. V případě soudních exekutorů bude ve většině situací právním titulem povinnost vyplývající ze zákona, zejména pokud jde o nucený výkon exekučních titulů. Tato skutečnost je důležitá zejména proto, že exekutor nebude muset získávat souhlas dlužníka se zpracováním jeho osobních údajů, jelikož se bude opírat o jiný právní titul než souhlas – právní povinnost.

Obdobně jako na další správce, také na exekutory se bude vztahovat povinnost údaje zabezpečit. Správce je povinen respektovat povahu, rozsah a účel zpracování a zohlednit možná rizika zásahu do práv a svobod subjektů údajů. Správce musí s ohledem na rizika související se zpracováním zavést vhodná technická a organizační opatření a eliminovat tím riziko porušení zabezpečení osobních údajů.³

Nařízení se vyznačuje přístupem založeným na riziku. V důsledku toho jsou některé povinnosti správce vázány pouze na riziková či vysoce riziková zpracování, tudíž bude záviset na okolnostech konkrétního zpracování,

³ Zohlednění míry rizika zásahu do práv osob je právě v případě výkonu exekuce nezbytné upravit takovým způsobem, aby při provádění výkonu nebylo pochyb o dodržení očekávaného chování v souladu se zvláštními právními předpisy, nejen pouze s exekučním řádem.

zda bude muset některé povinnosti plnit či nikoliv. Na každého správce tak bude dopadat nařízení jiným způsobem v závislosti na aspektech zpracování. Každý jednotlivý správce by si měl zanalyzovat prováděné zpracování, aby zhodnotil, které povinnosti se na něj budou vztahovat.⁴

Dopad principů zpracování na správce a jeho povinnosti

Každý správce, respektive zpracovatel, musí dbát na respektování základních zásad zpracování osobních údajů stanovených nařízením. Tyto zásady jsou upraveny v článku 5 GDPR a jsou vůdčími principy kteréhokoliv zpracování.

Osobní údaje musí být zejména zpracovávány *korektně a zákonným a transparentním způsobem*. Zásada transparentnosti zahrnuje požadavek, aby veškeré informace určené veřejnosti nebo subjektům údajů byly stručné, snadno přístupné a srozumitelné. Informace musí být podávány za použití jasných a jednoduchých jazykových prostředků tak, aby jim byl subjekt údajů schopen porozumět bez větších obtíží. Zásada spravedlivého a transparentního zpracování dále vyžaduje, aby byl subjekt údajů informován o probíhajícím zpracování a jeho účelech, měly by být poskytnuty veškeré další informace potřebné k zajištění spravedlivého a transparentního zpracování, a to s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem a kontextu, v němž jsou osobní údaje zpracovávány. Informace o tom, že jsou zpracovávány osobní údaje osoby, by měly být poskytnuty v okamžiku jejich získání, případně pokud jsou získávány z jiného zdroje než přímo od subjektu údajů (v případě soudních exekutorů bude tento případ častější) v přiměřené lhůtě v závislosti na okolnostech případu⁵.

Osobní údaje by měly být *shromažďovány pouze pro určité, výslovně vyjádřené a legitimní účely a nesmějí být dále zpracovávány způsobem, který je s těmito účely neslučitelný*, tzv. účelové omezení zpracování, a musí být *přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah ve vztahu k účelu, pro který jsou zpracovávány*, tzv. minimalizace údajů. Osobní údaje může správce zpracovávat pro různé účely, přičemž pro každý z těchto účelů potřebuje právní titul zpracování osobních údajů. Pokud by došlo

k porušení této zásady, zakládá to subjektu údajů například právo na to, aby správce bezodkladně vymazal osobní údaje, které se daného subjektu údajů týkají. Je zejména důležité zajistit, aby doba, po kterou jsou osobní údaje zpracovávány, byla omezena na nezbytné minimum a osobní údaje by měly být zpracovány pouze, pokud nemůže být účelu zpracování dosaženo jiným způsobem. Aby bylo zajištěno, že osobní údaje nebudou uchovávány déle, než je skutečně potřeba, měl by správce stanovit lhůty pro jejich výmaz nebo pravidelnou kontrolu.

Zpracovávané osobní údaje musí být *přesné a v případě potřeby aktualizované*. Subjekt údajů má zejména právo na opravu údajů, které se ho týkají, pokud jsou nepřesné. Nemusí to však znamenat povinnost správce aktivně vyhledávat nepřesné údaje (například každoročně požadovat po subjektu údajů jejich aktualizaci). Ale pokud se subjekt údajů domnívá, že správce zpracovává nepřesné údaje, má právo jej na to upozornit. Pak je povinností správce na základě takového oznámení požadavku na opravu se touto žádostí zabývat.

Osobní údaje musí být *uloženy ve formě umožňující identifikaci subjektů údajů po dobu ne delší, než je nezbytné pro účely, pro které jsou zpracovávány*, tzv. omezení uložení, a *zpracovávány způsobem, který zajistí náležitě zabezpečení osobních údajů, včetně jejich ochrany pomocí vhodných technických nebo organizačních opatření před neoprávněným či protiprávním zpracováním a před náhodnou ztrátou, zničením nebo poškozením*, tzv. integrita a důvěrnost. Správce by měl zajistit, aby nedocházelo k neoprávněnému úniku či vyrazení osobních údajů a aby u těchto údajů nedošlo k neočekávaným změnám. Tato zásada tedy úzce souvisí s požadavkem technického a organizačního zabezpečení osobních údajů. Neoprávněnost zpracování bude jedním z nejčastějších problémů všech správců, nikoli pouze soudních exekutorů a jejich zaměstnanců.⁶

Nařízení nakonec také výslovně stanoví, že správce odpovídá za dodržení všech těchto zásad. Správce odpovídá za jakékoliv zpracování osobních údajů prováděné správcem nebo na jeho žádost. Je povinen zavést vhodná a účinná opatření a být schopen doložit, že činnosti zpracování jsou v souladu s GDPR, zejména s přihlédnutím k povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování a rizikům, které představuje. V souvislosti s principem odpovědnosti správce mohou správcům, jak GDPR výslovně zmiňuje, napomáhat kodexy, osvědčení a také

⁴ Uvedené lze vztáhnout zejména na nově vzniklé povinnosti, kterým jsme se věnovali v předešlém článku publikovaném v Komorních listech č. 4/2017.

⁵ V daném případě lze jen stěží předpokládat, že by měl exekutor jakožto správce informovat osoby, jejichž údaje jsou obsaženy na datovém úložišti, které bylo předmětem výkonu exekutorské činnosti „zabaveno“. V daném případě by bylo možné aplikovat výjimku z plnění informační povinnosti dle čl. 14 odst. 5 písm. b) GDPR, dle které správce nemusí plnit informační povinnost, pokud by to bylo nemožné nebo by to vyžadovalo nepřiměřené úsilí.

⁶ Například dle stávající právní úpravy není uzavření zpracovatelské smlouvy mezi správcem a zpracovatelem postizitelné jako samostatný správní delikt či přestupek, avšak uzavření takové smlouvy lze vyhodnotit ve smyslu stanovení § 13 zákona o ochraně osobních údajů, tedy jako nesplnění povinnosti spočívající v nepřijetí dostatečných záruk ochrany osobních údajů, čímž by mohlo dojít k neoprávněnému zpracování.

záznamy o činnostech zpracování, které si zaslouží větší pozornost a hlubší právní rozbor, což by přesahovalo účely tohoto článku.

Povinnosti soudních exekutorů jakožto správců osobních údajů

V souvislosti s blížící se účinností nařízení vyvstala otázka, zda se GDPR vůbec na některé správce vztahuje a jestliže ano, v jakém rozsahu a v souvislosti se kterými povinnostmi.⁷ Určení věcné působnosti⁸ by nemělo činit problémy, jakkoliv se s určitými pochybami setkáváme. Některé pojmy v nařízení nevysvětlené, jako například orgány veřejné moci či veřejné subjekty, mohou způsobovat nejistotu v aplikovatelnosti příslušných ustanovení GDPR na správce. Nařízení tyto zmíněné pojmy jako orgán veřejné moci, veřejné subjekty či justiční orgány bohužel nedefinuje.

Při výkladu pojmů, které jsou částečně neurčité a které užívá GDPR, by se mělo vycházet z jazykového výkladu. Pojmům užitým v textu právního předpisu je dáván takový význam, jaký mají v obecném spisovném jazyce, a to za předpokladu, že nejsou dány důvody pro výklad odlišný; viz například existence přesné legální definice takového pojmu⁹.

Určitá vodítka lze sledovat v rozhodovací praxi soudů. Ústavní soud odkazuje na vymezení pojmu „orgán veřejné moci“, které provedl již Ústavní soud ČSFR, a v němž veřejnou moc definoval zejména jako takovou moc, „která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není s ním v rovnoprávném postavení a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu.“¹⁰ Z rozhodování správních soudů je dále zřejmé, že činnost soudních exekutorů lze podřadit pod pojem veřejné subjekty, neboť soudní exekutor je soukromá osoba vykonávající z pověření soudu veřejnou moc v oboru justice; podle § 28 exekučního řádu se úkony exekutora považují za úkony soudu. Uvedené ustanovení tudíž zakládá veřejnoprávní povahu postavení soudního exekutora a jeho oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech soukromých subjektů.¹¹

Lze však výklad pojmů vztáhnout také na pojmy užívané evropským předpisem? Lze exekutory či Exekutorskou komoru subsumovat pod kategorii orgánů veřejné moci či veřejného subjektu například ve smyslu čl. 37 odst. 1 písm. a) GDPR, anebo lze na ně spíše nahlížet jako na justiční orgány¹² dle recitálu 97 nařízení, a to na základě zmíněného výkonu veřejné moci z pověření soudu v oboru justice?

Z rozhodovací praxe¹³ dozorového úřadu v oblasti ochrany osobních údajů je zřejmé, že činnost exekutorů a Exekutorské komory není ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů („zákon o ochraně osobních údajů“), vyjmuta. V minulosti Úřad pro ochranu osobních údajů („Úřad“) prováděl dozorovou činnost, aniž by soudní exekutory či Exekutorskou komoru vyloučil z okruhu osob, na které veřejnoprávní úprava ochrany osobních údajů dopadá, anebo je podřadil pod některou z výjimek z působnosti zákona o ochraně osobních údajů, jako například nahodilě zpracování údajů, na rozdíl od rozhodovací praxe soudů (viz dále).

Pojem justiční orgány, o kterém se zmiňuje recitál 97 GDPR, je používán též v platných právních předpisech České republiky¹⁴. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, ve výkladovém ustanovení výslovně uvádí, že justičním orgánem se pro účely tohoto zákona rozumí soud nebo státní zastupitelství.¹⁵ Z rozhodovací praxe soudů je dále zřejmé, že určitá skupina osob do kategorie justičních orgánů nespadá; „notář není státním orgánem ani orgánem justičního typu s rozhodovacími pravomocemi.“¹⁶

⁷ Například REICHL, J. *Zákon o GDPR: vnitro dostalo stovky připomínek. Chvojka normu označil za hranou srozumitelnosti*. Dostupné z <http://www.ceska-justice.cz/2017/10/zakon-o-gdpr-vnitro-dostalo-stovky-pripominek-chvojka-normu-oznacil-za-hranou-srozumitelnosti> [cit. 15. 2. 2018].

⁸ Výjimky z věcné působnosti nařízení jsou uvedeny v čl. 2 GDPR.

⁹ KUBŮ, L., HUNGR, P., OSINA, P. *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007.

¹⁰ Ústavní soud. *Nález Ústavního soudu [ze dne 10. 11. 1998 sp. zn. I. ÚS 229/98]*. Dostupné z <http://nalus.usoud.cz>

¹¹ Nejvyšší správní soud. *Rozsudek [ze dne 16. 11. 2011 sp. zn. 5 Aps 6/2011-85]*. Dostupné z <http://sbirka.nssoud.cz>

¹² Dle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů je justičním orgánem soud nebo státní zastupitelství.

¹³ Viz například Úřad pro ochranu osobních údajů. *Zpracování osobních údajů soudním exekutorem, Ke zpřístupňování osobních údajů povinných exekutorem*. Dostupné z https://www.uouu.cz/vismo/rejstrik.asp?id_org=200144&rh=394.

¹⁴ Například z. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), z. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, z. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, z. č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, z. č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů).

¹⁵ Jiří Jelínek se k zařazení státního zastupitelství do soustavy justičních orgánů mimo jiné vyjádřil slovy: „Pokud se pohybuje v rámci naší Ústavy, tak státní zastupitelství je přiřazeno hlavou třetí Ústavy k výkonné moci. Takže tvrdit beze změny Ústavy, že jde o soustavu justičních orgánů, prostě nelze. Za to by hrozil nejen neúspěch u zkoušky, ale i u prostého zápočtu z ústavního práva.“ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/04/prof-jelinek-statni-zastupitelstvi-jako-justicni-soustava-to-je-na-propadnuti/> [cit. 15. 2. 2018]

¹⁶ Městský soud v Praze. *Rozsudek [ze dne 17. 6. 208 sp. zn. 11 Ca 136/2007-40]*.

Z důvodové zprávy k exekučnímu řádu plyne, že zákon deleguje na exekutory část pravomoci soudu, a to výlučně tu, která je uplatňována po vydání autoritativního soudního rozhodnutí, případě rozhodnutí jiného státního orgánu.

Podřazení soudních exekutorů pod justiční orgány (byť i přes postavení exekutora, který je jedním ze subjektů, podílejících se na uskutečňování soudní ochrany, má postavení veřejného činitele a uskutečňuje nucený výkon soudních a jiných rozhodnutí, popřípadě i jiných exekučních titulů¹⁷) by nejen z pohledu jazykového výkladu, ale také účelu nařízení (které má zajistit ochranu zpracování osobních údajů jak soukromoprávními, tak veřejnoprávními subjekty) nebylo korektním výkladem. Nebude-li tedy v zákoně o zpracování údajů blíže rozvedeno nebo upraveno postavení exekutorů s ohledem na jejich zařazení či vyloučení ze soustavy justičních orgánů, nebude s největší pravděpodobností možné považovat soudní exekutory či Exekutorskou komoru za osoby/subjekty, které GDPR v určitých případech zbavuje provedení konkrétních povinností.¹⁸

Nahodilost zpracování, příklad z praxe

Zpracováním osobních údajů soudními exekutory se zabýval Městský soud v Praze ve věci žaloby proti rozhodnutí předsedy Úřadu. Úřad svým rozhodnutím č. j. UOOU-03501/13-5 uložil soudnímu exekutorovi pokutu za nepřijetí a neprovedení opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů spočívající v nesmazání údajů obsažených na paměťových discích. Konkrétně se jednalo o předání počítače zabaveného dlužníkovi vydražiteli, aniž by z něj soudní exekutor vymazal osobní údaje zaměstnanců dlužníka, čímž podle Úřadu soudní exekutor porušil svoji povinnost správce. Soud vedle otázky, zda byl původní vlastník povinen z počítače osobní údaje smazat, posuzoval zejména to, zda soudní exekutor věděl, že data uchovávaná na zabaveném počítači mají charakter osobních údajů, a zda v tomto případě soudní exekutor zpracovával tyto osobní údaje pro účely exekuce.

¹⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád II. Exekuční řád. Praktický komentář*. Wolters Kluwer. 2016.

¹⁸ Recitál 97 GDPR a čl. 37 odst. 1 písm. a) GDPR a recitál 97 GDPR; Pokud je zpracování prováděno orgánem veřejné moci, s výjimkou soudů nebo nezávislých justičních orgánů jednajících v rámci svých justičních pravomocí ... měla by být správci nebo zpracovatelé při monitorování toho, zda je zajištěn vnitřní soulad s tímto nařízením, nápomocna osoba s odbornými znalostmi v oblasti právních předpisů a postupů týkajících se ochrany údajů. Správce a zpracovatel jmenují pověřence pro ochranu osobních údajů v každém případě, kdy zpracování provádí orgán veřejné moci či veřejný subjekt, s výjimkou soudů jednajících v rámci svých soudních pravomocí.

Rozhodující ve výše uvedené kauze byl výklad definice zpracování osobních údajů, tedy zejména, zda se jednalo o systematickou činnost. Soud uzavřel (poněkud překvapivě) argumentací, že soudní exekutor se nemohl dopustit správního deliktu pro absenci systematické činnosti spočívající ve shromažďování osobních údajů. Aby se mohlo jednat o zpracování údajů ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů, nesmělo by se jednat o nahodilost. Podotýkáme, že soudní exekutor měl vypracovaný interní předpis upravující postupy pro zabavení výpočetní techniky, paměťových disků apod., dle kterého měl data likvidovat. Uvedené rozhodnutí soudu nicméně nezohledňuje možné následky předmětného jednání exekutorů v budoucnu a soud tak postavil soudní exekutory do pozice, kdy nemusí mazat či likvidovat údaje shromážděné prostřednictvím zabavených předmětů při exekuci. Doporučovali bychom v obdobných případech nicméně postupovat obezřetněji a data ze zabavených nosičů bezpečně odstraňovat.

V tomto konkrétním případě soud uzavřel, že soudní exekutor nebyl v postavení správce osobních údajů, nebyl vázán stanovenými povinnostmi a nemohl se tak dopustit správního deliktu spočívajícího v nepřijetí nebo neprovedení opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů. Jinými slovy v daném případě nešla k tíži exekutora skutečnost, že se údaje dostaly k neoprávněným osobám. Jak nicméně naznačeno, po účinnosti GDPR bychom doporučovali v obdobných případech postupovat obezřetně, neboť pohled soudů na tyto případy se může změnit.

Závěr

Nařízení není hrozbou pro subjekty, které plní povinnosti dle stávajících právních předpisů, zejména zákona o ochraně osobních údajů. Jsou-li však některé povinnosti nově zaváděny, a příslušná ustanovení GDPR ne zcela jasně vymezují okruh osob, na které se právní úprava nebo povinnosti budou vztahovat, je pochopitelné, že bude užívána argumentace směřující k neuplatnění těchto povinností na dané správce. GDPR je v každém případě jedinečnou příležitostí pro zmapování veškerých procesů probíhajících u správců, což může být impulsem k dalšímu rozvoji a lepší službě klientům. Úsilí vložené do poctivého datového mapování se promítne ve větším pořádku, kontrole i lepším poznání interních struktur daného subjektu. Ve 21. digitálním století je navíc respektování ústavního principu ochrany soukromí a osobních údajů oprávněně vyžadovanou součástí služeb nejen státních úřadů a obchodních společností, ale nepochybně také exekutorů.

K TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI SOUDNÍCH EXEKUTORŮ A JEJICH VYKONAVATELŮ JAKO ÚŘEDNÍCH OSOB

JUDr. Zbyněk Žďárský

zástupce ředitele odboru trestního řízení
Nejvyšší státní zastupitelství

I. Úvod

Posouzení konkrétních parametrů jednání podezřelých pachatelů v postavení úředních osob z hlediska trestního práva hmotného bývá nezřídka problematické a v teorii i praxi se na něj vyskytují rozdílné názory. O to spíše je třeba trvat na tom, aby orgány činné v trestním řízení v typově shodných případech dostatečně a pokud možno již před zvažováním zahájením trestního stíhání důsledně rozlišovaly situace, kdy konkrétní osoba formálně podřaditelná pod některou z kategorií úředních osob uvedených v § 127 odst. 1 a § 334 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), v době před 1. 1. 2010 uvedených v § 89 odst. 9 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona účinného do 31. 12. 2009 (dále jen „trestní zákon“), měla spáchat trestný čin v souvislosti s její pravomocí a odpovědností, a je u ní tudíž splněna jedna z podmínek trestní odpovědnosti podle § 127 odst. 2 trestního zákoníku, respektive podle § 89 odst. 9 trestního zákona, – od situací, kdy tomu tak není. Profesionální skupina soudních exekutorů, a – jak bude rozvedeno dále, též vykonavatelů soudních exekutorů, není v tomto směru výjimkou.

II. Specifické postavení soudního exekutora a limity jeho trestní odpovědnosti jako úřední osoby

Postavení soudního exekutora je upraveno zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční

činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“). Soudním exekutorem je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil exekutorským úřadem (§ 1 odst. 1 exekučního řádu). V rámci pověření exekutorským úřadem exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů, včetně zřizování exekutorského zástavního práva (dále jen „exekuční činnost“), a další činnost podle tohoto zákona (§ 1 odst. 2 exekučního řádu). Exekuční činností se podle § 1 odst. 2 exekučního řádu rozumí pouze činnosti při nuceném výkonu rozhodnutí, nikoli též další činnosti podle exekučního řádu (například poskytování právní pomoci oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční a další činností, sepisování exekutorských zápisů, činnosti při provádění autorizované konverze dokumentů, při sepisování listin apod.; viz § 74 až § 86 exekučního řádu). Při výkonu exekuční činnosti a další činnosti je exekutor povinen používat označení „soudní exekutor“. Označení „soudní exekutor“ nebo „exekutorský úřad“ a od nich odvozené tvary ani označení způsobilé vyvolat nebezpečí záměny s uvedenými označeními není oprávněna používat jiná osoba (§ 4 odst. 1 exekučního řádu).

Soudní exekutor je orgánem *sui generis* – fyzickou osobou, na kterou stát delegoval část svých mocenských práv, která jinak přísluší soudům. Exekutor vykonává činnost jako svobodné povolání a, jak bude rozvedeno dále, má postavení tzv. úřední osoby (dříve veřejného činitele). Jeho zákonné postavení má tedy smíšenou povahu – jednak vykonavatele nucených výkonů soudních a jiných rozhodnutí a zároveň osoby oprávněné k další činnosti v rozsahu zákona. Stát na exekutory přenesl část svých mocenských pravomocí a zákonem stanovil, jakým způsobem je bude exekutor vykonávat, a také stanovil, jakým způsobem a prostřednictvím kterých subjektů bude stát kontrolovat, zda jsou pravomoci exekutorovi dané vykonávány v souladu se zákonem. Exekutor je tedy soukromá osoba vykonávající z pověření soudu veřejnou moc v oboru justice. Podle § 28 exekučního řádu se úkony exekutora považují za úkony soudu. Uvedené ustanovení tudíž zakládá veřejnoprávní povahu postavení soudního exekutora a jeho oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech soukromých subjektů.

Soudní exekutor je tedy soukromá osoba vykonávající z pověření soudu veřejnou moc v oboru justice; podle § 28 exekučního řádu se úkony exekutora považují za úkony soudu. Uvedené ustanovení tudíž zakládá veřejnoprávní povahu postavení soudního exekutora a jeho oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech soukromých subjektů. Exekutor však není správním orgánem, nelze tedy v jakékoli jeho činnosti, ať zákonné, nebo nezákonné, spatřovat zásah správního orgánu, který by bylo lze přezkoumávat ve správním soudnictví podle

§ 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů.¹

Z postavení exekutora při výkonu exekuční činnosti jako nositele delegované státní moci plyne, že vztah mezi ním a účastníky exekučního řízení (oprávněným, povinným, plátcem mzdy, vydražitelem, přihlášeným věřitelem) není vztahem soukromoprávním, neboť pro soukromoprávní vztahy je charakteristické, že jejich účastníci mají rovné postavení. Nemůže tak být pochyb o tom, že činnost exekutora při provádění exekuce stejně jako soudu při výkonu rozhodnutí podle § 251 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, představuje výkon státní moci.²

Tento specifický status soudního exekutora ovšem neznamená, že jeho činnost nemůže být zcela nekontrolovaná a bezbřehá. Právní mechanismy kontroly a možných opatření ze strany státu vůči soudnímu exekutorovi obsahuje exekuční řád, který stanoví rovněž povinnosti soudního exekutora při výkonu své činnosti. Pokud soudní exekutor při výkonu své činnosti porušuje zákon, popřípadě stavovské předpisy, může být jeho jednání (tedy i faktický zásah při provádění exekuce) kvalifikováno jako kárné provinění (viz § 116 a násl. exekučního řádu). Odborné veřejnosti jistě není třeba připomínat, že kárné řízení ve věcech soudních exekutorů upravuje zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

Limity činnosti soudního exekutora stanoví i trestní právo jako *ultima ratio*. Prostředky trestního práva mají a musejí být užívány tehdy a jen tehdy, pokud užití jiných prostředků právního řádu nepřichází v úvahu nebo je jejich užití zjevně neúčelné. Tato zásada našla svůj odraz v trestním zákoníku, podle kterého lze trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.³ V historickém vývoji českého práva se zásada subsidiární úlohy trestní represe uplatnila

¹ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2011 č. j. 5 Aps 6/2011-85 publikovaný pod č. 2482/2012 Sb. NSS.

² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2012 sp. zn. 28 Cdo 982/2012. Srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2007 sp. zn. II. ÚS 1331/07 a stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006 sp. zn. Pl. ÚS-st 23/06. Postavení soudního exekutora jako nositele delegované státní moci se jistě projevuje i v širších konsekvencích, včetně odpovědnosti státu za jeho nesprávný úřední postup. Tak například Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 5. 2016 sp. zn. 30 Cdo 2082/2015 publikovaném pod č. 90/2017 Sb. rozh. obč., judikoval, že nepovede-li soudní exekutor v rozporu s § 46 odst. 4 exekučního řádu výplatu celé vymožené pohledávky oprávněnému, jde o nesprávný úřední postup ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., za který stát odpovídá.

³ Takto je tento princip vyjádřen v § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

v českém právním prostředí především jako vodítko pro zákonodárce při rozsahu kriminalizace protiprávních jednání. Jako aplikační pravidlo při stanovení viny se až do nabytí účinnosti trestního zákoníku zásada *ultima ratio* trestního práva projevovala v používání materiálního korektivu přílišné tvrdosti formálních znaků trestného činu (společenská nebezpečnost) jak u základních, tak u kvalifikovaných skutkových podstat (§ 3 odst. 1, 2, 4, § 88 trestního zákona). Ustanovení § 13 odst. 1 exekutorského řádu samo o sobě není dostatečným podkladem k trestní odpovědnosti exekutora, neboť trestní odpovědnost předpokládá splnění podmínek stanovených v trestním zákoně, a tyto podmínky se ve vztahu ke každé osobě, jejíž odpovědnost přichází v úvahu, posuzují individuálně.⁴ Není přitom pochyb o tom, že trestněprávní limity výkonu soudně-exekutorské praxe souvisí právě se specifickým statutem soudního exekutora jako úřední osoby.

Podle § 127 odst. 1 trestního zákoníku je úřední osobou a) soudce, b) státní zástupce, c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci, d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, f) **soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce**, g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař, h) finanční arbitr a jeho zástupce, i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží. Každý z těchto v zákoně taxativně vyjmenovaných subjektů však může být za úřední osobu ve smyslu trestních předpisů považován pouze za splnění podmínky, že v době posuzovaného jednání plnil úkoly státu nebo společnosti a používal při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.⁵ Nejen k trestní odpovědnosti, ale i k ochraně úřední osoby pak trestní zákon vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s pravomocí a odpovědností této osoby.⁶

Z § 334 odst. 2 trestního zákoníku pak vyplývá, že úřední osobou podle § 331 až 333 trestního zákoníku (tj. v případě trestných činů přijetí úplatku, podplacení a nepřímého úplatkářství) se vedle osoby uvedené v § 127 trestního zákoníku rozumí též jakákoliv osoba a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu, b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním

soudním orgánu, c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát, pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí. Podle § 334 odst. 3 trestního zákoníku se za obstarávání věcí obecného zájmu považuje též zachovávaní povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají. Komentářová literatura tuto povinnost charakterizuje jako povinnost, která má zabránit protiprávnímu poškozování (znevýhodňování) nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.⁷

Oproti předchozí právní úpravě obsažené v § 89 odst. 9 trestního zákona již soudní exekutor není úřední osobou při sepisování exekutorských zápisů, které nespádají pod exekuční činnost, ale jsou výslovně zahrnuty pod další činnosti exekutora (viz § 77 a násl. exekučního řádu), na něž se ustanovení § 127 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku nevztahuje. Podle trestního zákoníku je soudní exekutor za úřední osobu považován pouze při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce. Exekuční činností se podle § 1 odst. 2 exekučního řádu rozumí nucený výkon exekučních titulů. Z činností vykonávaných z pověření výše jmenovaných osob lze zmínit zejména doručování písemností soudu, výkon činností soudního vykonavatele či zjišťování a správu majetku, který podléhá zajištění na základě rozhodnutí vydaného v trestním řízení (§ 76 a § 76a exekučního řádu). Na ostatní činnosti, ke kterým je exekutor oprávněn (poskytování právní pomoci, autorizovaná konverze dokumentů, sepisování listin a exekutorských zápisů, provádění úschov – hlava V exekučního řádu), se § 127 trestního zákoníku nevztahuje. Případné trestné činy budou tedy posuzovány v těchto souvislostech podle příslušných skutkových podstat bez specifického přístupu k exekutorům jako úředním osobám.

V zásadě se tedy definice úřední osoby v případě soudních exekutorů v trestním zákoníku nezměnila. Došlo však k vypuštění jejich ochrany a odpovědnosti jako úředních osob při sepisování exekutorských zápisů a naopak k rozšíření o činnosti vykonávané z pověření státního zástupce. Lze souhlasit s názorem některých autorů, že rozšířené pojmání soudních exekutorů jako

⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010 sp. zn. 7 Tdo 72/2010.

⁵ Srov. § 127 odst. 1 *in fine* trestního zákoníku.

⁶ Srov. § 127 odst. 2 trestního zákoníku.

⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3176.

úředních osob je v tomto bodě pochopitelné, neboť při činnostech vykonávaných z pověření soudu či státního zástupce jde nepochybně o výkon veřejné moci. Při sepišování exekutorských zápisů jde však pouze o osvědčování skutkových dějů a stavů věci (§ 77 exekučního řádu), a nedochází zde k autoritativnímu rozhodování o právech a povinnostech subjektů čili k užití veřejné moci. Výslovné zakotvení soudních exekutorů do taxativního výčtu úředních osob obsaženého v § 127 trestního zákoníku je nezbytné, neboť je nutné stanovit hranici mezi jejich ochranou a odpovědností jako úředních osob a obecnou ochranou a odpovědností dalších kategorií osob. Způsob, jakým trestní zákoník k této diferenci přistupuje, lze přitom považovat za uspokojivý.⁸

Přečinu⁹ zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, b) překročí svou pravomoc, nebo c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci. Zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1, 2 trestního zákoníku se dopustí úřední osoba: a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému značný prospěch, b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání, c) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, d) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem, e) spáchá-li takový čin zneužívaje bezbrannosti, závislosti, tísně, rozumové slabosti nebo nezkušenosti jiného, nebo f) způsobí-li takovým činem značnou škodu. Konečně zločin zneužití

pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1, 3 trestního zákoníku spáchá úřední osoba: a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

K uvedenému zbývá dodat, že u obou zločinů zneužití pravomoci úřední osoby podle odstavců druhého a třetího je za splnění podmínek uvedených v § 20 trestního zákoníku trestná i jejich příprava. Sazby trestu odnětí svobody, který lze (kromě dalších druhů trestů) za tyto trestné činy uložit, rozlišuje trestní zákoník v rozpětí 1 rok až 5 let v případě přečinu, 3 léta až 10 let, respektive 5 až 12 let v případě uvedených zločinů. V zásadě platí, že příprava je trestná podle trestní sazby za zvlášť závažný zločin, k němuž směřovala (§ 20 odst. 2 trestního zákoníku), pokus je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonání trestný čin (§ 21 odst. 2 trestního zákoníku).

Pojďme si nyní připomenout podstatná východiska významná pro dovození trestní odpovědnosti úředních osob za jejich jednání na základě kritérií stanovených hmotným právem.

Znakem subjektivní stránky základní skutkové podstaty podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku je tzv. druhý (speciální) úmysl pachatele – úřední osoby. Některými autory je tento úmysl označován jako samostatný znak trestného činu a je vymezován jako tzv. úmysl přesahující objektivní stránku trestného činu, někdy nazývaný též specifický úmysl nebo tzv. obmysl – konečný účel, cíl jednání (tzv. *dolus coloratus*), který spočívá v tom, že pachatel musí jednat způsobem popsaným v základní skutkové podstatě, s úmyslem – v případě trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby – způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. V případě tzv. úmyslu překračujícího objektivní stránku postačuje (na rozdíl od jednání s určitým cílem či za určitým účelem) tzv. *dolus eventualis* (nepřímý úmysl), pokud z konkrétní formulace výslovně nevyplývá, že je třeba, aby pachatel daný následek přímo chtěl, kdy formulace „v úmyslu“ se mnohem spíše blíží spáchání činu k určitému účelu nebo s určitým cílem.¹⁰

⁸ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 32.

⁹ Trestní zákoník (přesněji ve smyslu § 110 trestního zákoníku platný trestní zákon) vychází z tzv. bipartice trestných činů. Podle § 14 trestního zákoníku se trestné činy dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Subkategorie zvlášť závažného zločinu je pouze obdobou dříve používané kategorie „zvlášť závažný úmyslný trestný čin“ ve smyslu § 41 odst. 2 trestního zákona. Z hlediska klasifikace podle § 14 odst. 3 trestního zákoníku se sice zločiny dělí na zvlášť závažné zločiny a ostatní zločiny, přitom však i zvlášť závažné zločiny zůstávají zločiny (k tomu srov. ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník, I. § 1–139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 195 až 196, a dále například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1476/2011 a usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2013 sp. zn. I. ÚS 453/13).

¹⁰ Tento názor zastávala již starší nauka – srov. například SOLNAŘ, V. *Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, 1972, s. 247; shodně viz i SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Systém českého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 315. Podobně *dolus eventualis* v případě úmyslu přesahujícího objektivní stránku připouští i KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 301, kde o uvedeném úmyslu hovoří jako o motivu, pohnutce, případně specifickém úmyslu či obmyslu. Přiměřeně k tomu srov. rovněž usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016 sp. zn. 5 Tdo 1475/2015.

Pro naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby je nutné, aby se úmysl pachatele – úřední osoby jako speciálního subjektu vztahoval ke všem znakům objektivní stránky trestného činu (jak k jednání, tak k následku a k příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem). Úmysl tedy musí zahrnovat i záměr pachatele způsobit škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, přičemž se nevyžaduje, aby byly splněny oba tyto znaky zároveň, avšak jeden z nich musí být vždy naplněn. Z toho plyne, že úmyslná forma zavinění musí být obsažena jak v jednání, tak musí být kumulativně vztažena též k pohnutce jednat v úmyslu opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch.¹¹ Úmysl opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch zahrnuje každé neoprávněné zvýhodnění materiální (majetkové) nebo imateriální, na které by pachatel nebo jiná osoba neměli právo.¹² Musí jít o prospěch, který je neoprávněný z hlediska zákona nebo jiného obecně závazného právního předpisu.¹³

Lze si představit modelovou situaci, v níž soudní exekutor jako pachatel trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby věděl, že svým postupem může (například) překročit svou pravomoc, a byl s tím pro ten případ srozuměn, zároveň počítal i s nutným důsledkem takového postupu spočívajícího v tom, že tím jinému způsobí škodu nebo jinou závažnou újmu nebo že sobě nebo jinému opatří neoprávněný prospěch, bylo by pak možno dovodit toliko nepřímý úmysl ve vztahu k jednání, následku i příčinné souvislosti, který by se následně promítl i do onoho znaku úmyslu přesahujícího objektivní stránku základní skutkové podstaty tohoto trestného činu. Takový soudní exekutor pouze věděl, že může jinému způsobit svým postupem škodlivý následek nebo že může tímto postupem získat pro sebe nebo jinou osobu prospěch, přesto protiprávně jednal, neboť s tím byl srozuměn.

Znak v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch charakterizuje pohnutku pachatele, takže k dokonání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby v jeho základní skutkové podstatě podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku není třeba, aby škoda nebo újma skutečně vznikla anebo aby prospěch byl skutečně získán. Z hlediska pachatelem zamýšleného záměru se tedy pohnutka nikterak nemusí odrazit v objektivní realitě; postačí, pokud takovou škodu (jinou závažnou újmu) či

prospěch pachatel zamýšlel, ať již následně k ní dojde či nikoli. To jinými slovy znamená, že ať již jeden či oba z těchto následků jsou znakem základní skutkové podstaty přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku pouze jako znak pohnutky (druhého úmyslu, obmyslu), tedy subjektivní stránky, nikoli jako znak následku, který je součástí objektivní stránky trestného činu.

K otázce zavinění u trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby lze uzavřít, že závěr o zavinění pachatele v době činu je závěrem právním a že musí mít, stejně jako závěr o objektivních znacích trestného činu, dostatečnou oporu ve skutkových zjištěních soudu vyplývajících z provedeného dokazování. Na zavinění a jeho formu přitom mohou orgány činné v trestním řízení usuzovat jen na základě konkrétních okolností každého případu a z tohoto hlediska významných důkazů, které je nutno v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 trestního řádu pečlivě hodnotit jednotlivě i v jejich souhrnu.

U pojmu *vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu* [§ 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku] jde o porušování nebo obcházení konkrétního zákona nebo právní normy na podkladě zákona vydané. Pachatel jedná úmyslně aktivně v rozporu s takovou právní normou anebo úmyslně konkrétní právní normu obchází. Jednání pachatele má v tomto případě formu konání. Znaky přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku ovšem nejsou naplněny jen tím, že osoba vykonává objektivně závadným způsobem pravomoci úřední osoby ani zaviněním ve formě úmyslu. Pouhý úmysl podle § 15 odst. 1 písm. a) nebo b) trestního zákoníku zahrnující okolnost, že úřední osoba vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu, k naplnění subjektivní stránky tohoto přečinu nestačí. Úřední osoba musí zároveň jednat v pohnutce *způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch*. Jestliže z hlediska subjektivní stránky je tedy zákonným znakem trestného činu také pohnutka, pak z toho vyplývá, že skutková část výroku o vině musí obsahovat konkrétní zjištění korespondující s tímto zákonným znakem. Přitom musí jít o konkrétní skutkovou okolnost vyjadřující to, co úřední osoba závadným výkonem pravomoci sledovala, a tato okolnost musí být podřaditelná pod zákonný znak vymezující pohnutku činu.¹⁴

O překročení pravomoci [§ 329 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku] jde, když pachatel vykonává činnost, která patří do pravomoci jiné úřední osoby, popřípadě jiného orgánu, a to buď nadřízeného, nebo též podřízeného, nižšího, pokud úřední osoba nemá právo vztáhnout vyřízení

¹¹ Srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2012 sp. zn. 4 Tdo 357/2012.

¹² K úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu a opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch srov. přiměřeně rozhodnutí publikované pod č. 25/1975 Sb. rozh. tr. a rozhodnutí publikované pod TR NS 63/2010-T 1263.

¹³ Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2008 sp. zn. 7 Tdo 829/2008.

¹⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010 sp. zn. 7 Tdo 72/2010.

věci na sebe. Patří sem i případy, kdy úřední osoba jedná bez zvláštního zmocnění, pokud je právní řád vyžaduje. Úřední osoba, která s úmyslem způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch překročí svoji pravomoc [§ 329 odst. 1 písm. b)], se nemůže stát beztrestnou jen proto, že nadřízený orgán, do jehož pravomoci jinak věc patří, dodatečně její konání schválil anebo s ním vyslovil souhlas, ledaže by vzhledem k okolnostem případu nešlo o případ společensky škodlivý a bylo třeba uplatnit zásadu subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku). Jestliže úřední osoba s úmyslem způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává svoji pravomoc způsobem odporujícím zákonu ve smyslu § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, schválení nebo souhlas nadřízeného orgánu s jednáním úřední osoby nepřichází vůbec v úvahu.

O *nesplnění povinnosti vyplývající z jeho pravomoci* [§ 329 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku] jde, když pachatel nesplní povinnost uloženou mu zákonem nebo jiným právním předpisem vydaným na základě zákona a případně konkretizovanou jeho pracovní nebo funkční náplní. Jednání pachatele má formu opomenutí.¹⁵ Povinnost nesplní i ten, kdo ji úmyslně opomene splnit, je si vědom možných následků své nečinnosti a je s nimi srozuměn.

Formy jednání uvedené v § 329 odst. 1 písm. a) až c) trestního zákoníku se nepřekrývají a navzájem se vylučují, takže jeden útok nemůže být podřazen pod víc alternativ. Zneužívání pravomoci může být spácháno i více útoky, které mohou mít různé formy uvedené pod písmenem a) až c). Je-li dán jednotící záměr pachatele a blízká časová souvislost, jde o jeden pokračující trestný čin bez ohledu na to, že jedním skutkem pachatel opatruje prospěch sobě, jiným skutkem opatruje prospěch jiné osobě, eventuálně způsobuje jinému škodu.

Ustanovení § 127 odst. 2 trestního zákoníku pro závěr o trestní odpovědnosti pachatele vyžaduje, aby byl trestný čin spáchán úřední osobou v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Je tak zjevné, že samotné jednání úřední osoby je pro konstatování trestní odpovědnosti nedostatečné. V každém jednotlivém případě je třeba zkoumat souvislost jednání s pravomocí a odpovědností této osoby.¹⁶ Důležité si je uvědomit, že osoba nadaná určitou pravomocí nemusí v konkrétním případě tuto pravomoc používat, a v důsledku toho není pak vůbec dána souvislost s pravomocí a odpovědností takové úřední

osoby.¹⁷ Jinými slovy – předpokladem trestní odpovědnosti za dokonání trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku je zjištění, že úřední osoba v době, kdy se měla trestněprávně relevantního jednání dopustit, skutečně *vykonávala svou pravomoc*, a (současně), že *jednala v některé z forem předpokládaných v § 329 odst. 1 pod písmeny a) až c) trestního zákoníku*.

O trestní odpovědnosti úřední osoby lze proto uvažovat za kumulativního splnění dvou podmínek:

- takovou osobu – z formálního hlediska, je možné podřadit pod některou z kategorií *úředních osob* uvedených v § 127 odst. 1 či § 334 odst. 2 trestního zákoníku, a (současně)
- této osobě lze prokázat, že se jednání, které je součástí objektivní stránky trestného činu podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku spáchaného v některé z forem pod písmeny a) až c), dopustila *při plnění úkolů státu nebo společnosti a používala přitom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů, resp. že trestný čin spáchala v souvislosti se svou pravomocí a odpovědností* (§ 127 odst. 2 trestního zákoníku).

V určitých případech může být v praxi poněkud problematické posouzení druhé z uvedených podmínek – tedy správné vyhodnocení toho, zda obviněný v postavení úřední osoby také jednal, tedy zda si počínal způsobem podřaditelným pod některou z forem jednání uvedených v základní skutkové podstatě § 329 odst. 1 trestního zákoníku a zda (současně) plnil úkoly státu nebo společnosti a používal při tom pravomoci, která mu byla pro plnění těchto úkolů svěřena (zde hovoříme o tzv. materiální podmínce trestní odpovědnosti úřední osoby).

Neexistuje obecná shoda (tedy ani mimo oblast trestního práva) o tom, co to je vlastně pravomoc. Z hlediska námi sledovaného účelu využitelné důvodové zprávy k § 89 odst. 9 trestního zákona¹⁸ se pravomocí rozumí zejména oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech občanů a organizací a ukládat jim úkoly. Tím důvodová zpráva orientuje výklad pojmu pravomoc ve smyslu citovaného zákonného ustanovení poněkud úžeji, než je tento pojem chápán v obecné řeči, a vymezuje z obecného širokého pojetí úsek, který je zejména nutno chápat jako pravomoc ve smyslu trestního zákona.

Pravomoc obecně je souhrn práv (disponovat prostředky a lidmi) a moci (nástrojů umožňujících požadovat určité činnosti, práce atd. a uplatňovat za jejich správný výkon odměny a za nesplnění sankce) umožňující splnění delegovaných úkolů. Pravomoc umožňuje dané pozici

¹⁵ Srov. rozhodnutí publikované pod č. 43/1978 a pod č. 19/1981 Sb. rozh.tr.

¹⁶ Srov. LICHNOVSKÝ, O. Trestněprávní odpovědnost úředních osob při správě daní. *Trestněprávní revue*, č. 4, 2013, s. 87.

¹⁷ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1218.

¹⁸ Důvodová zpráva k § 127 trestního zákoníku v tomto směru mlčí.

(a osobě zastávající tuto pozici) používat volnost k rozhodování, které ovlivňuje ostatní. Čím jasnější je linie pravomocí od nejvyšší pozice managementu k jakékoli podřízené pozici, tím jasnější je odpovědnost za rozhodování. Pravomoc lze rozdělit na funkcionální, liniovou a zaměstnaneckou¹⁹.

Obecně lze tedy chápat pravomoc v užším smyslu jako souhrn práv příslušejících tomu, kdo je oprávněn dbát na dodržování práva a spravedlnosti, v širším smyslu je pravomoc moc, oprávnění, právo rozhodovat vůbec, tedy jako tzv. kompetenci. Pomineme-li charakterizování pravomoci jako kompetence, což je v podstatě pouze vyjádření českého termínu termínem cizím, je pro širší pojetí pravomoci v obecném smyslu charakteristický také výkon určité moci, práva rozhodovat, podobně jako to vyjadřuje důvodová zpráva k trestnímu zákonu. I když tedy pravomocí podle ustanovení § 127 odst. 1 trestního zákoníku není možno vždy rozumět jenom oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech občanů a ukládat jim úkoly, je v pojmu pravomoc obsažen vždy prvek moci a prvek rozhodování, které mají širší společenský dosah.²⁰

Moc a rozhodování lze v dané souvislosti chápat zejména z pohledu výkonu exekutivní funkce státu jako výkon vrchnostenské (někdy nazývané výsoštné nebo úřední) správy. Tuto správu představuje souhrn právotvorných funkcí, pro které je charakteristická nerovnost subjektů a kdy je akt rozhodnutí vynutitelný donucovací funkcí jednoho ze subjektů. Rozhodování pak lze chápat jako výsledek procesu, kdy nadřazený subjekt na základě zmocnění obsaženého v zákoně autoritativně rozhodne o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob, přičemž toto rozhodnutí je vynutitelné úřední mocí. *Veřejnou mocí* se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu. Za *akt orgánu veřejné moci* se považuje také jednání konkrétního funkcionáře orgánu veřejné moci, pokud rozhoduje o subjektivních právech a povinnostech subjektů. Pokud však funkcionář orgánu veřejné moci vykonává zákonem založené právo a povinnost „řídít“ podřízené, nejedná jako orgán veřejné moci, respektive nejde o rozhodování orgánu veřejné moci ve výše uvedeném smyslu. Nerozhoduje se o subjektivních právech a povinnostech nepodřízených subjektů, ale jde o „řízení“ podřízených individuálními pokyny a rozkazy nadřízeného v rámci právního vztahu dobrovolně založeného na základě žádosti o přijetí do

služebního poměru; jde tedy o interní služební vztah nadřízenosti a podřízenosti dobrovolně přijatý.²¹

V případech relevantních z hlediska trestního práva musí být příslušný orgán veřejné správy nadán kompetencí (působností) vykonávat veřejnou správu, kterou navenek projeví vydáním příslušného aktu. Jak známo, ne každá osoba typově podřaditelná pod některou z kategorií úředních osob uvedených v § 127 odst. 1 či § 334 odst. 2 trestního zákoníku se protiprávního jednání dopustí v souvislosti se (svou) pravomocí a odpovědností úřední osoby, jak to k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby vyžaduje § 127 odst. 2 trestního zákoníku (vlastně nad rámec dovětku § 127 odst. 1 trestního zákoníku).²²

Úřední osoba by proto měla být nadána pravomocí, v níž se projevuje toto její *vrchnostenské postavení* navenek, vůči ní nijak služebně nepodřízeným subjektům. Vrchnostenské postavení, jinak řečeno *vrchnostenská správa*, je totiž charakterizováno nerovností subjektů stojících v daném právním vztahu na obou jeho stranách – na jedné straně stojí tzv. vrchnostenský správce, který je nadán pravomocí, tedy úřední mocí vydávat závazné akty, jimž je povinen druhý účastník tohoto vztahu se podřídit a jež lze vynucovat i odpovídajícími právními postupy, pokud je druhý účastník neplní dobrovolně. Popřípadě, z titulu své úřední moci, je oprávněn rozhodovat o právech a povinnostech tohoto druhého účastníka. Neřeší tento právní poměr dohodou, smlouvou, již by s druhým účastníkem uzavíral na základě rovného postavení tak, jak je to typické pro soukromoprávní vztahy. Na druhé straně tohoto vztahu stojí účastník, jenž je v nerovnoprávném postavení, neboť není nadán stejnou mocí, o jeho právech a povinnostech vrchnostenský správce rozhoduje, a může se tomuto procesu a vydanému rozhodnutí (ať se navenek projevuje v jakékoli právní formě) bránit jen v mezích a prostředky, které zákon připouští. Již bylo shora připomenuto, že pokud by se například starosta obce – účastník řízení ve smyslu § 85 odst. 1 písm. b) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, dopustil protiprávního jednání jako zástupce této obce, nejednal by v postavení úřední osoby. V tomto správněprocesním postavení by totiž nebyl nadán rozhodovací

¹⁹ K vymezení pravomoci pro trestněprávní účely srov. například rozhodnutí publikované pod č. 48/1972 Sb. rozh. tr.

²⁰ Srov. rozhodnutí publikované pod č. 17/1967 Sb. rozh. tr.

²¹ Srov. například usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 9. 1993 sp. zn. II. ÚS 75/93 a usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 2. 1999 sp. zn. I. ÚS 505/98.

²² Tak například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010 sp. zn. 6 Tdo 466/2010 byl vysloven právní názor, že žádost či prosbu o předběžné zkontrolování kompletnosti žádosti, kterou za třetí osobu vznese u orgánu veřejné správy osoba činná ve služebním poměru příslušníka Policie České republiky, nelze pokládat za výkon pravomoci, i když se pachatel vůči oprávněné osobě představí jako policista. Významné zde je totiž zjištění, že pachatel nevystupoval jako veřejný činitel vykonávající svou pravomoc, a to ať již svěřenou nebo domnělou.

pravomocí ve vztahu k právům a povinnostem jiných subjektů.²³

Jak bylo již výše naznačeno, není zde výslovně řečeno, že by muselo opět jít výslovně jen o odpovědnost za výkon uvedené pravomoci, tedy v pojiřmaném smyslu o odpovědnost za výkon vrchnostenské správy. Nesporně, je-li takové úřední osobě svěřena kompetence, tedy působnost vykonávat činnost ve vymezené oblasti společenských vztahů, a jsou-li jí k tomu svěřeny příslušné právní prostředky, jež samozřejmě mohou být různého charakteru, od pravomoci rozhodovat o právech a právech chráněných zájmech a povinnostech vně stojících subjektů přes oprávnění vydávat interní normy (i to lze ještě zařadit i pod pojem pravomoci) až po oprávnění řídit její chod prostřednictvím pokynů vydávaných podřízeným a činit za ni navenek dispozice soukromoprávní povahy, tak v celé této oblasti svěřené kompetence samozřejmě je jí uložena odpovědnost i za to, že tak bude činit a že tak bude činit v souladu se zákonem, ostatními závaznými pravidly výkonu této působnosti upravujícími, i v souladu s ostatními principy, které lze z těchto pravidel odvodit. I přesto si však lze jen obtížně představit, že v souvislosti s pravomocí a odpovědností soudního exekutora či jeho vykonavatele (jak bude rozvedeno dále) by tyto osoby mohly spáchat například trestný čin v dopravě.

III. Vykonavatel soudního exekutora jako úřední osoba?

V § 127 odst. 1 trestního zákoníku jsou stanoveny základní znaky, jež musí úřední osoba kumulativně splňovat, aby mohla být za úřední osobu platným trestním právem považována. Jedním z těchto znaků, majících povahu *sine quibus non*, je, že musí jít o některou z osob taxativně vyjmenovaných v § 127 odst. 1 písm. a) až i) trestního zákoníku. Vykonavatel soudního exekutora není v tomto výčtu uveden. Jeho součástí je pouze soudní exekutor, který navíc požívá status úřední osoby jen při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce. Taxativnost výčtu a také značně konkrétní vymezení jednotlivých osob neposkytuje prostor pro extenzivní výklad ustanovení § 127 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku a nedovoluje touto cestou rozšířit dopad i na další, výslovně tam neuvedené osoby, aniž by byla zpochybněna zásada *nullum crimen sine lege certa et stricta*.²⁴

Z § 5 exekučního řádu vyplývá jednak to, že (cit.) „*exekutor může zaměstnávat zaměstnance*“ (odst. 1), a dále to, že (cit.) „*na základě písemného pověření uděleného exekutorem mohou jeho zaměstnanci vykonávat úkony exekuční činnosti a další činnosti za podmínek a v rozsahu stanoveném tímto zákonem*“ (odst. 2). Vedle exekutorského koncipienta, exekutorského kandidáta a dalších zaměstnanců v pracovním poměru může být zaměstnancem exekutorského úřadu vykonavatel exekutora. Exekutor může vykonavatele exekutora písemně pověřit prováděním úkonů, které ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu provádí vykonavatel (§ 27 exekutorského řádu). Rozsah oprávnění vykonavatele je dán jednak ustanoveními občanského soudního řádu, jednak § 46 jednacního řádu pro soudy a jednak některými dalšími předpisy. Jde zejména o prodej movitých věcí při likvidaci dědictví prováděný soudem podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, úkony spojené s odnětím dítěte, prohlídku povinného a prohlídku jeho místností, soupis a zajištění movitých věcí, vyklizení, odebrání movitých věcí povinnému apod.

V této souvislosti je třeba připomenout, že původní znění § 27 exekutorského řádu nerozlišovalo mezi vykonavatelem exekutora a (jiným) zaměstnancem. Upravovalo výslovně možnost exekutora zaměstnávat v pracovním poměru další zaměstnance a pověřit je prováděním jednoduchých úkonů, které souvisejí s exekuční nebo jinou činností. Teprve novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb., jež nabyla účinnosti dne 1. 11. 2009, přinesla rozlišení vykonavatele exekutora a dalšího zaměstnance a rozšířila do stávající podoby činnosti, kterými může být vykonavatel exekutora pověřen.

Zatímco rozhodovací praxe Nejvyššího soudu považující soudního exekutora za konkrétních podmínek za úřední osobu je v delším časovém období v zásadě konzistentní, totéž nelze říci o vývoji právních názorů obecných soudů (včetně Nejvyššího soudu) na postavení vykonavatele soudního exekutora jako úřední osoby.

V jednom z dřívějších rozsudků²⁵ vyslovil Nejvyšší soud právní názor, že vykonavatel soudního exekutora nelze přiznat postavení úřední osoby (tehdy veřejného činitele ve smyslu § 89 odst. 9 trestního zákona). Takový závěr odůvodnil tím, že vykonavatel soudního exekutora není soudním exekutorem podle § 1 odst. 1 exekutorského

²³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012 sp. zn. 8 Tdo 1151/2011.

²⁴ Srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015 sp. zn. Tpjn 304/2014 publikované pod č. 51/2015 Sb. rozh. tr.

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2004 sp. zn. 5 Tdo 478/2004. Na právní názor vyjádřený v tomto rozsudku posléze odkázal Nejvyšší soud například v rozsudku ze dne 29. 3. 2006 sp. zn. 4 Tz 32/2006. Nutno ovšem také upozornit, že jde o rozhodnutí přijatá před rokem 2009, a tudíž před novelizací exekučního řádu provedenou zákonem č. 286/2009 Sb., který, jak již bylo uvedeno, přinesl rozlišení vykonavatele exekutora a dalších zaměstnanců a nově také upravil postavení zaměstnanců exekutora ohledně rozšíření jejich pravomocí.

řádu, nýbrž má pouhé postavení tzv. dalšího zaměstnance exekutora podle § 27 odst. 1 exekutorského řádu, který je soudním exekutorem pověřen k vykonávání jednoduchých úkonů, a nedopadá na něj proto ustanovení § 89 odst. 9 trestního zákona [nyní § 127 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku], podle něhož byl veřejným činitelem mj. soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního předpisu, jímž se rozumí exekuční řád.

V zásadě shodný názor, podle kterého vykonavatele soudního exekutora, ani další zaměstnance soudního exekutora, kteří mohou vykonávat na základě pověření soudního exekutora pouze jednoduché úkony podle § 27 odst. 2 exekučního řádu, nelze považovat za úřední osoby ve smyslu § 127 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku, je seznatelný i z některých dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu.²⁶ Podle tohoto názoru statut úřední osoby požívá pouze sám soudní exekutor, nikoli jeho další zaměstnanci. Exekutorský úřad je totiž ve smyslu § 1 exekutorského řádu spojen se soudním exekutorem jako fyzickou osobou, která v rámci pověření tímto úřadem vykonává zákonem svěřené činnosti. V této souvislosti byl učiněn odkaz na literaturu, podle které přenesení některých těchto činností na další osoby je v mezích zákona možné, avšak přenesení osobního statutu exekutora spojeného s exekutorským úřadem, a v rámci něho i přenesení statutu úřední osoby, možné není.²⁷

Oproti těmto názorům se mezi trestními soudci obecných soudů (včetně Nejvyššího soudu) vyprofilovala názorová skupina, podle které by vykonavatel soudního exekutora měl být za úřední osobu považován. Stoupenci tohoto názoru argumentují tím, že úkony exekutora se považují za úkony soudu, a rovněž poukazují na rozdílný režim ochrany a odpovědnosti vykonavatele soudního exekutora a soudního vykonavatele. Logicky si tedy kladou otázku, proč by zaměstnanec soudu (vykonavatel), jehož status úřední osoby dovozuje judikatura z § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku.³⁰ Jak se rovněž uvádí v odborné literatuře, jestliže je tedy vykonavatel soudního exekutora

institut vázaný striktně na určitou osobu; ochrana je poskytována úřední osobě nikoli kvůli osobním kvalitám, ale jako ztělesnění výkonu veřejné moci. Soudní exekutor navíc ve většině případů sám neprovádí výkon rozhodnutí, reálně jej činí právě jeho vykonavatel.²⁸

Vzhledem k této nejednotné rozhodovací praxi obecných soudů v otázce možného postavení vykonavatele soudního exekutora jako úřední osoby využil nejvyšší státní zástupce svého oprávnění vyplývajícího z § 12 odst. 4 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a v červenci roku 2014 podal podnět předsedovi Nejvyššího soudu k tomu, aby navrhl Nejvyššímu soudu zaujetí stanoviska k předmetné otázce. Trestní kolegium Nejvyššího soudu se touto otázkou následně zabývalo se závěrem, který vyjádřilo ve svém stanovisku z listopadu roku 2015. Jeho podstatou je tvrzení, že vykonavatele soudního exekutora, provádí-li z písemného pověření soudního exekutora úkony, které je ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu oprávněn provést soudní vykonavatel, lze za splnění dalších zákonných podmínek pokládat za úřední osobu ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, tedy jako *odpovědného úředníka jiného orgánu veřejné moci*.²⁹ Nejvyšší soud přitom zdůraznil, že přístup zvolený v tomto stanovisku je v souladu s uvedenou evropskou judikaturou. Stanovisko zcela jistě nelze považovat za svévolnou změnu judikatury, neboť právní názor v něm zaujatý směřuje ke sjednocení dosud odlišné rozhodovací praxe soudů v dané otázce.

Vhodnost zvýšené ochrany vykonavatele na úroveň vykonávacího pracovníka soudu vyplývá i z toho, že opačný přístup by nastolil nerovný přístup k subjektům ve stejném postavení. Vykonavatel soudního exekutora činí řadu úkonů, které v sobě nesou prvky výkonu pravomoci a rozhodování, a v tomto ohledu je ve stejném postavení jako zaměstnanec soudu (vykonavatel), jehož status úřední osoby dovozuje judikatura z § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku.³⁰ Jak se rovněž uvádí v odborné literatuře, jestliže je tedy vykonavatel soudního exekutora

²⁶ Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2014 sp. zn. 6 Tdo 1396/2013 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014 sp. zn. 7 Tz 65/2013. Z rozhodnutí nižších soudů srov. například rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 5. 2013 sp. zn. 4 To 69/2013 či usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 17. 12. 2013 sp. zn. 13 To 559/2013.

²⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 4.

²⁸ Před zaujetím stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015 sp. zn. Tpjn 304/2014 z tohoto stanoviska vycházel například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2011 sp. zn. 3 Tz 168/2001, rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 10. 2000 sp. zn. 4 To 810/2000, rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 2. 9. 2014 sp. zn. 24 T 249/2011 nebo rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 8. 4. 2014 sp. zn. 6 T 38/2014.

²⁹ Jedná se o stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu cit. sub 23. V této souvislosti trestní kolegium Nejvyššího soudu v odůvodnění stanoviska výslovně upozornilo, že (cit.) „nelze přehlédnout, že takto užitá formulace, tj. v podstatě obecná, značně rozšiřuje (což nelze vnímat jakkoliv negativně) jinak taxativní výčet osob majících postavení úřední osoby.“

³⁰ Srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2011 sp. zn. 3 Tz 168/2001.

ve stejném postavení jako soudní vykonavatel, není důvodu mu postavení úřední osoby nepřiznat, protože jinak by byl pro pracovníky se stejnými oprávněními zavolán rozdílný právní režim.³¹ V současné době soudní exekutor v naprosto drtivé většině případů sám výkon rozhodnutí neprovádí, ale realizuje ho právě prostřednictvím vykonavatele, popřípadě dalších zaměstnanců. Z uvedeného též plyne, že sám soudní exekutor se zpravidla nedostane do situace, kdy by musel čelit napadení při samotném provedení některých úkonů, jako je například soupis movitých věcí a jejich zajištění. Zákon však musí chránit především ty, kdo exekutorskou praxi vykonávají fakticky.

Z hlediska použití § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku jde tedy o to, zda lze vykonavatele soudního exekutora považovat za odpovědného úředníka jiného orgánu veřejné moci. Lze souhlasit s autory, kteří nepovažují za rozumné ani udržitelné hledání formálních rozdílů a kladení překážek rovnocennému vnímání postavení soudního vykonavatele a vykonavatele soudního exekutora, chce-li soudní praxe i nadále zastávat právní názor, že soudní vykonavatel jako odpovědný úředník jiného orgánu veřejné moci (soudu) je úřední osobou ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku. Relevantní je, že soudní exekutor, byť jím je fyzická osoba, fakticky vykonává státní moc, tj. konkrétně moc soudní, a plní při výkonu exekuční činnosti funkci orgánu veřejné moci. Má tedy postavení jiného orgánu veřejné moci a okolnost, že jde o fyzickou osobu, je v daných souvislostech jen otázkou právně technickou.³²

IV. Závěr

Je nesporné, že rozhodovací praxe Nejvyššího soudu není při výkladu podmínek trestní odpovědnosti úřední osoby za její protiprávní jednání z dlouhodobějšího hlediska přesvědčivě jednotná. Svými názory se však zcela

zřetelně přiklání k extenzivnějšímu výkladu objektivní stránky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, konkrétně znaku jednání úřední osoby. Tak například v jednom ze svých „mladších“ rozhodnutí judikoval, že pod pojmem *vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu* je třeba rozumět nejen autoritativní rozhodování o právech a povinnostech jiných osob (subjektů), ale také porušování nebo obcházení konkrétního zákona nebo právní normy na podkladě zákona vydané, kterými je úřední osoba povinna se řídit při plnění úkolů, jež vyplývají z jejího zvláštního postavení a mají zároveň širší společenský dosah. Takový pachatel je proto odpovědný v případech, jedná-li úmyslně v rozporu se zákonem, který vymezuje jeho konkrétní činnost jako tzv. speciálního subjektu – úřední osoby, vybaveného k ní určitou pravomocí, činí-li tak se záměrem způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému prospěch v podobě materiální, popřípadě imateriální výhody.³³

Závěr orgánů činných v trestním řízení o zavinění úřední osoby – soudního exekutora a jeho vykonavatele nevyjímaje je závěrem právním, jenž musí mít, stejně jako závěr o objektivních znacích trestného činu, dostatečnou oporu ve skutkových zjištěních soudu vyplývajících z provedení dokazování. Na zavinění a jeho formu přitom mohou orgány činné v trestním řízení usuzovat jen na základě konkrétních okolností každého případu a z tohoto hlediska významných důkazů, které je nutno v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 trestního řádu pečlivě hodnotit jednotlivě i v jejich souhrnu. Jakkoli není sporu o tom, že v každé trestní věci jsou posuzovány vždy konkrétní okolnosti jednání úřední osoby ve vztahu ke konkrétnímu skutkovému základu, nezřídka v rámci ideální konkurence více trestných činů,³⁴ podceňovat tuto problematiku se nevyplácí již jen z toho důvodu, že na její řešení existují v právní teorii i praxi rozdílné názory.

³¹ Kuchta, J. *Jsou soudní exekutor a jeho zaměstnanci úředními osobami ve smyslu § 127 nového trestního zákoníku?* In SEHNÁLEK, D., VALDHANS, J., RADOVAN, D., KYNCL, L. (eds.) *Dny práva – 2009 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

³² FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D., op. cit. sub 8, s. 33.

³³ Jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2013 sp. zn. 3 Tdo 396/2013, v němž Nejvyšší soud fakticky poněkud prohloubil výklad definice úřední osoby (veřejného činitele) tím, že výkon pravomoci takovou osobou nespojuje pouze s „autoritativním rozhodováním o právech a povinnostech jiných subjektů“.

³⁴ Typicky se může jednat o jednočinný souběh s trestnými činy proti životu a zdraví a majetkovými trestnými činy (podvodem, zpronevěrou a porušením povinnosti při správě cizího majetku). V případě korupčních trestných činů je spáchání činu úřední osobou (přijetí úplatku) nebo vůči úřední osobě (podplacení) znakem kvalifikované skutkové podstaty. V případě trestného činu nepřímého úplatkářství je působení na výkon pravomoci úřední osoby znakem objektivní stránky základní skutkové podstaty.

STALO SE ...

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík

advokát,
člen redakční rady Komorních listů

Exekuční řád v sešitovém vydání

V roce 1932 začala ve Vídni po sešitech vycházet ve třetím vydání příručka Die österreichische Exekutionsordnung in ihrer praktischen Anwendung autorů Michaela Hellera, Ludwiga Hellera, Hanse Kleina a Karla Kollrosse. Podle recenze v časopisu Právník „přesto, že ani v Rakousku nezůstal exekuční řád z r. 1896 v té podobě, v jaké byl při státním převratu v r. 1918, nepozbývá dílo zde oznamované pro československý právní svět významu a ceny“. Prvých sedm sešitů přineslo 160 příkladů k ustanovením § 1–114 exekučního řádu. „Autoři snesli v p o z n á k á c h k jednotlivým příkladům velmi cenný materiál zákonný, odkazující na jednotlivá zákonná ustanovení, s nimiž má praktický případ co činiti, vykládající je a snášející k nim bohatou judikaturu, jakož i odkazy literární do doby nejnovější,“ napsal pod značkou – a skrytý recenzent. Nutno dodat, že citované dílo není v současné době v českých veřejných knihovnách k dispozici, což nepřímo svědčí o tom, že ani ve 30. letech 20. století nezískalo mezi československými právníky širší publicitu.

Nevydařená exekuční dražba

Otázkou, komu náleží náhrada z pojištění proti ohni, když nemovitost před exekuční dražbou vyhořela, řešily v r. 1880 soudy tří instancí. Problém vznikl tím, že c. k. okresní soud v Ledči provedl exekuční dražbu mlýna v Dobré č. p. 17, aniž by soud i účastníci dražby věděli, že mlýn krátce před exekuční dražbou vyhořel. Dražební kupec Čeněk K. mlýn vydražil s tím, že v čl. I. dražebních výmínek bylo uvedeno, že mlýn se draží „v tom stavu, v jakém nalézati se bude v čas dražby“. Po právní moci exekuční dražby se rozhořel spor mezi tabulárními věřiteli a dražebním kupcem o to, v čí prospěch má Rolnický vzájemně pojišťující ústav v Praze, u něhož byl mlýn pojištěn, deponovat „náhradu za škodu požárem vzešlou v tom obnosu, v jakém bude vyměřena“. C. k. okresní soudu v Ledči uložil „jmenovanému ústavu, aby náhradu vyměřenou k rukoum tabulárních věřitelů do soudní schránky vložil“. Ke stížnosti dražebního kupce a ústavu c. k. vrchní zemský soud v Praze změnil prvoinstanční rozhodnutí tak, že náhrada má být uložena „k rukoum vyhořelé nemovitosti“. C. k. nejvyšší soud pak rozhodnutím z 28. prosince 1880 č. 14474 ponechal v platnosti výměr c. k. okresního soudu s tím, že „v tomto případě musí zástavní práva knihovných věřitelů proti všem jiným nárokům chráněna býti“. Čenku K. se tak stal osudným čl. I. dražebních výmínek.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Posouzení podílu zavinění na zastavení exekuce, resp. nároku na náhradu jejích nákladů ve smyslu § 89 exekučního řádu

Nález sp. zn. IV. ÚS 3929/16 ze dne 17. 10. 2017

§ 89 exekučního řádu

§ 162 odst. 1, § 268 o. s. ř.

Jednou ze zákonných podmínek pro nařízení výkonu rozhodnutí je vykonatelnost předmětného rozhodnutí (exekuční titul), která nastává marným uplynutím lhůty ke splnění povinnosti uložené rozhodnutím. Počátek běhu této lhůty je většinou vázán na nabytí právní moci rozhodnutí, tj. existenci závazného a nezměnitelného konečného rozhodnutí ve věci. Výjimkou jsou rozhodnutí tzv. předběžně vykonatelná, tj. vykonatelná bez ohledu na právní moc, mezi něž ze zákona patří, mimo jiné, rozsudky odsuzující k plnění výživného – § 162 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Pokud v dané věci stěžovatelka jako oprávněná vycházela z existence vykonatelného exekučního titulu, je závěr městského soudu o spoluúčasti stěžovatelky na zastavení exekuce, zakládající se pouze na konstatování, že exekuční titul byl později odvolacím soudem změněn, nedostačující. Tato argumentace městského soudu – podle které nelze procesní zavinění přičítat výhradně povinnému, neboť ten sice povinnost stanovenou předběžně vykonatelným rozhodnutím neplnil, ale v rozhodné době plnil alespoň výživné podle předchozího rozhodnutí, a poté, kdy nabylo právní moci rozhodnutí odvolacího soudu o nové výši výživného, uhradil i v mezidobí vzniklý nedoplatek na výživném – současně popírá shora uvedený smysl a účel institutu předběžné vykonatelnosti rozsudků podle § 162 odst. 1 o. s. ř.

V dané věci se nejednalo o situaci, kdy by v odvolacím řízení došlo ke zrušení exekučního titulu, na jehož základě měla být samotná exekuce vedena, a nebylo by proto možné náklady exekučního řízení spojovat ani s osobou povinného (srov. například nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 594/10 ze dne 19. 8. 2010). Z napadeného usnesení městského soudu rovněž nevyplývá, že by mělo jít o případ, kdy oprávněná zahájila exekuční řízení, i když věděla, anebo alespoň při zachování přiměřené opatrnosti (pečlivosti) mohla vědět, že exekuce bude s největší pravděpodobností zastavena [srov. nález sp. zn. IV. ÚS 1903/07 ze dne 15. 1. 2008 (N 12/48 SbNU 127)].

Neplatnost rozhodčí doložky. Náklady řízení v případě zastavení exekuce

Usnesení sp. zn. IV. ÚS 1500/17 ze dne 17. 10. 2017

§ 89 exekučního řádu
§ 11 exekučního tarifu

Závěr krajského soudu, podle něhož rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem, pokud je rozhodčí doložka sjednaná účastníky neplatná, a exekuci vedenou na základě takového exekučního titulu je třeba zastavit v každém jejím stadiu pro nepřípustnost, je v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Otázku povinnosti hradit náklady řízení je pak třeba zkoumat z hlediska procesního zavinění na zastavení řízení. V napadeném rozhodnutí krajský soud dovodil, že procesní zavinění je na straně oprávněného, který je v oboru své činnosti profesionálem, měl mu tedy být znám vývoj judikatury a měl zvážit další pokračování exekuce na základě neexistujícího exekučního titulu. Ústavní soud dodává, že uvedené lze tím spíše vztáhnout na činnost exekutora (srov. obdobně k povinnosti exekutora zkoumat exekuční titul sp. zn. IV. ÚS 2735/11, IV. ÚS 4709/12 a II. ÚS 3406/10).

V projednávané věci soud exekutorovi přiznal vůči oprávněnému nárok na náhradu nákladů exekuce ve výši 7 865 Kč s odůvodněním, že soudnímu exekutorovi nelze přiznat odměnu z plnění vymoženého na základě nevykonatelného exekučního titulu. Ústavní soud má za to, že soudem přijaté řešení z ústavních hledisek obstojí, neboť soudní exekutor je profesionálem, po němž lze požadovat, aby změnu judikatury předvídal, popřípadě na ni v průběhu řízení reagoval. Z judikatury Ústavního soudu navíc vyplývá, že samotný fakt, že nejsou uspokojeny všechny nároky soudního exekutora, není protiústavní, jelikož soudní exekutor z povahy povolání nese toto riziko sám (srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 1619/11 ze dne 14. 3. 2012).

Náhrada nákladů exekuce v případě, že zavinění za zastavení exekuce leží na straně státu

Usnesení sp. zn. III. ÚS 2893/17 ze dne 28. 11. 2017

§ 87 exekučního řádu
§ 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 2511/16 ze dne 4. 1. 2017 konstatoval, že pokud se povinný – v důsledku pochybení při doručování exekučního titulu – dozvěděl o uložení povinnosti až v okamžiku, kdy byla zahájena exekuce, nelze na něm spravedlivě požadovat, aby nesl náklady spojené s touto exekucí. Nastává tedy specifická

situace, kdy náklady exekuce není možno klást k tíži ani oprávněnému, ani povinnému. Za tohoto stavu by měl nést náklady spojené s exekucí stát. S takovouto variantou však procesní předpisy nepočítají, a tak nezbude než uložit povinnost k náhradě nákladů některému z účastníků, který se následně může proti státu domáhat náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb. Ústavní soud pak uzavřel, že s ohledem na sílu procesního postavení účastníků se jeví jako osoba, pro niž bude snadnější se svého práva na státu domoci, oprávněný.

V tomto případě odvolací soud vyslovil názor, že není důvodu k tomu, aby si soud „vybral“ jednu procesní stranu, již navzdory neexistenci procesního zavinění na zastavení exekuce povinnost k náhradě nákladů uloží, jen proto, že pro ni bude jednodušší domoci se svých práv proti státu. V zájmu zachování zásady rovnosti práv účastníků odvolací soud dospěl k závěru, že nastalá specifická situace má jediné „spravedlivé“ řešení, tj. že povinnost k náhradě nákladů řízení druhé straně nebude uložena žádnému z účastníků a oba tak budou mít možnost – za stejných podmínek – obrátit se se svým nárokem na odškodnění proti České republice. Uvedený názor Ústavní soud shledal za opodstatněný a řádně odůvodněný.

Příkazání jiných peněžitých pohledávek

Usnesení sp. zn. IV. ÚS 2374/17 ze dne 12. 12. 2017

§ 312 odst. 2 o. s. ř.

Ústavní soud se ztotožňuje se závěrem Nejvyššího soudu, vysloveným v usnesení sp. zn. 20 Cdo 5043/2016 ze dne 26. 4. 2017, ohledně přípustnosti exekuce příkazáním jiné pohledávky než z účtu prostředků „na účtu“ pojistovny (a potažmo odbytného). Překážku takového postupu (rozhodnutí o nahrazení projevu vůle podle § 312 odst. 2 o. s. ř.) nepředstavuje ani to, že jsou budoucím jměním nezletilého dítěte. Postup podle § 312 odst. 2 věty druhé o. s. ř. je realizací exekuce příkazáním jiné peněžitě pohledávky povinného a pro úvahu o účelnosti vypovězení smluvního vztahu je relevantní závěr, které osobě bude ze smlouvy plněno, respektive zda bude plněno povinnému. V souzené věci bylo zjištěno, že pojistníkem a současně osobou oprávněnou k plnění v případě výpovědi smlouvy (odbytnému) je podle smlouvy povinný, nikoli jeho nezletilá dcera. Domnívá-li se jiná osoba, odlišná od povinného, že pohledávka náleží podle hmotného práva jí (nikoli povinnému), a že tedy pohledávku nelze exekučně postihnout, k obraně jí přísluší návrh na vyloučení majetku z exekuce (tzv. vylučovací žaloba) podle § 267 o. s. ř.

K úhradě nákladů exekuce, které nebyly soudním exekutorem přihlášeny do insolvenčního řízení

Nález sp. zn. II. ÚS 502/17 ze dne 10. 1. 2018

*§ 87 exekučního řádu
§ 414 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon*

Smyslem institutu oddlužení je sanační způsob řešení úpadku umožňující, aby dlužník byl po jeho úspěšném provedení skutečně „oddlužen“. Děje se tak cestou osvobození dlužníka od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, jakož i pohledávek, které nebyly věřiteli vůbec uplatněny přihláškou pohledávky, ačkoli takto uplatněny být mohly (§ 414 insolvenčního zákona). Insolvenční zákon (ani exekuční řád) z tohoto pravidla nestanoví pro případ pohledávky soudního exekutora, který bude usilovat o úhradu nákladů exekuce, žádnou výjimku. Za této situace je jediným ústavně souladným výkladem takový výklad, že osvobození dle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona se vztahuje i na pohledávku, kterou nelze uspokojit jinak než její přihláškou do insolvenčního řízení. Ústavní soud v tomto směru akceptuje i právní názor Nejvyššího soudu, podle něhož „[p]ohledávka, na kterou se vztahuje rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení, vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, v neuhrazeném rozsahu nezaniká, v soudním či jiném řízení ji však již nelze věřiteli přiznat a ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim, jako promlčená pohledávka.“ [rozsudek sp. zn. 29 Cdo 3509/2010 ze dne 24. 11. 2010 (č. 63/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek)].

K povinnosti soudu informovat účastníka řízení o neplatnosti připojeného elektronického zaručeného podpisu

Nález sp. zn. I. ÚS 2963/17 ze dne 16. 1. 2018

*§ 4 odst. 8 vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby
§ 42 o. s. ř.*

Podle ustanovení § 4 odst. 8 vyhlášky č. 259/2012 Sb. „[p]okud je veřejnoprávní původce schopen z dokumentu

v digitální podobě včetně datové zprávy, v níž je obsažen, doručeného na elektronickou adresu podatelny podle § 2 odst. 3 písm. c) zjistit adresu elektronické pošty odesílatele, potvrdí na základě výsledku zjištění podle odstavců 1, 4 a 5 odesílateli na tuto adresu, že dokument byl doručen a splňuje podmínky stanovené touto vyhláškou a veřejnoprávním původcem pro přijímání dokumentů. Součástí zprávy o potvrzení doručení je alespoň a) datum a čas doručení dokumentu s uvedením hodiny a minuty, popřípadě sekundy a b) charakteristika datové zprávy, v níž byl dokument obsažen, umožňující její identifikaci.“

Podle § 3 odst. 1 písm. a) zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví, jsou veřejnoprávními původci také organizační složky státu, tedy i soudy.

Z citovaných ustanovení plyne, že soud (jako veřejnoprávní původce) má povinnost zjistit, zda je doručený dokument v digitální podobě včetně datové zprávy, v níž je obsažen, podepsán uznávaným elektronickým podpisem nebo uznávanou elektronickou značkou, popřípadě opatřen kvalifikovaným časovým razítkem, a ověřuje také, zda splňuje další stanovené podmínky. O těchto zjištěních je povinen informovat odesílatele. Jinými slovy má soud povinnost zaslat účastníkovi řízení nebo jeho právnímu zástupci zprávu, v níž označí datovou zprávu, v níž byl dokument obsažen, způsobem umožňujícím její identifikaci, dále uvede informaci o tom, že byl dokument doručen, a to včetně data a času jeho doručení, a dále odesílatele informuje o tom, zda zasláný dokument splňuje stanovené podmínky. Takovou zprávu je přitom třeba odlišit od výzvy k opravě vad podání podle ustanovení § 43 o. s. ř. Informace o tom, zda zasláný dokument splňuje stanovené podmínky, nemá formu usnesení a účastníkovi není současně stanovena žádná dodatečná lhůta k odstranění vad.

Ústavní soud tedy shrnuje, že doručí-li účastník řízení na elektronickou podatelnu soudu podání, které obsahuje elektronický zaručený podpis, který je neplatný, má soud povinnost jej o této skutečnosti informovat.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

Mgr. David Hozman

exekutorský kandidát
JUDr. Jany Tvrdkové
Exekutorský úřad Praha 4

1. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4482/2017 ze dne 18. 10. 2017

k ustanovení § 40 odst. 1 exekučního řádu

Rozsudek o vypořádání společného jmění manželů ve výroku o uložení povinnosti zaplatit vypořádací podíl není vykonatelný, jestliže dosud s ohledem na vydání opravného usnesení nenabyl právní moci výrok téhož rozsudku o tom, že věci (jichž se vypořádací podíl týká) se stávají výlučným vlastnictvím toho z manželů, kterému byla uložena povinnost k zaplacení vypořádacího podílu.

Při soudním vypořádání zákonného majetkového společenství manželů jde o spor, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu. V řízení o vypořádání majetkového společenství manželů tak není možné, aby některý z výroků provádějících toto vypořádání nabyl samostatně právní moci (a ani vykonatelnosti, je-li navázána na právní moc), a to bez ohledu na případné vyznačení doložky právní moci.

Soudní rozhodnutí nabývá právní moci ze zákona; skutečnost, že na rozhodnutí snad byla nesprávně vyznačena právní moc dosud nepravomocného rozhodnutí, nemá pro nabytí právní moci význam.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2446/2017 ze dne 7. 9. 2017

k ustanovení § 40 odst. 1 exekučního řádu

Ustanovení § 40a části věty za středníkem insolvenčního zákona se uplatní (a osobní majetek insolvenční správce bude postižitelný výkonem rozhodnutí nebo exekucí), jestliže v incidenčním sporu nebo v jiném sporu, kterého se insolvenční správce účastní místo dlužníka (pro

pohledávky nebo jiná práva, která se týkají majetkové podstaty nebo která mají být uspokojena z majetkové podstaty), bylo proti insolvenčnímu správci vydáno rozhodnutí, jímž mu bylo uloženo pořádkové opatření, nebo rozhodnutí, jímž mu bylo separátně (vedle výroku o nákladech řízení mezi účastníky) uloženo hradit náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly a které způsobil svým zaviněním, nebo které vznikly náhodou, která se mu přihodila.

Tvrdí-li dovolatel, že nelze připustit výklad, podle kterého insolvenční správce (zvláště, je-li si vědom nedostatečnosti majetkové podstaty) podá „zcela nedůvodnou (šikanózní)“ žalobu, aniž by nesl jakoukoli odpovědnost, pak jde o argumentaci založenou na nepochopení úpravy odpovědnosti insolvenčního správce za řádný výkon funkce. Ta je obsažena (především) v ustanovení § 37 insolvenčního zákona. Má-li dovolatel za to, že vedením sporu, jenž vyústil ve vydání exekučního titulu, insolvenční správce porušil některou z povinností, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, nebo že tím nepostupoval s odbornou péčí a způsobil mu tak škodu nebo jinou újmu, může se náhrady takové škody nebo jiné újmy domáhat vůči subjektu, jenž byl (je) insolvenčním správcem v nalézacím řízení.

2. Procesní nástupnictví

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 4427/2016 ze dne 18. 10. 2017

k ustanovení § 36 odst. 3 až 5 exekučního řádu

Účelem nařízení výkonu rozhodnutí mezi konkrétním oprávněným a konkrétním povinným je, aby byl efektivně, rychle a pro povinného i „překvapivě“ založen právně regulérní procesní stav, který je potřebný pro to, aby mohlo dojít k vlastnímu provedení výkonu. Proto až po nařízení výkonu rozhodnutí (s důsledky přiměřeně zajišťujícími postižitelný majetek povinného), a v tomto dalším stadiu řízení, se otevírá prostor k posouzení nikoliv jen obecných předpokladů pro vedení výkonu, nýbrž i toho, zda výkon rozhodnutí je přípustný podle norem hmotného práva.

Námítka povinného, že existují zvláštní právní skutečnosti, na jejichž základě oprávněný není v řízení aktivně legitimován, které však nevyplývají ze samotné listiny o postoupení pohledávky (povinný tvrdí, že k postoupení pohledávek došlo v rozporu se smlouvou o úvěru, kterou uzavřel s původní oprávněnou), může být efektivně uplatněna až k návrhu na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Smlouva o úvěru mezi původní oprávněným a povinným totiž není listinou, která by byla prvotním podkladem

pro posouzení, zda pohledávky z exekučního titulu přešly na jiného (těmito podklady jsou samotný exekuční titul, smlouva o postoupení pohledávek a návrh, aby do řízení vstoupil nynější oprávněný).

Názor, že předpoklady pro vstup jiného oprávněného do vykonávacího řízení mají být zjišťovány prostřednictvím standardního dokazování, za účelem čehož „soudní exekutor nařídí jednání“, je kontrární a Nejvyšší soud České republiky se od něj odchyluje.

3. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2840/2017 ze dne 1. 9. 2017

k ustanovení § 336b odst. 2 písm. b) a 336k odst. 4 občanského soudního řádu

Porušením zákona při nařízení dražebního jednání je zejména vydání dražební vyhlášky před právní mocí usnesení o ceně, nedodržení třicetidenní lhůty k nařízení dražebního jednání, nevyvěšení dražební vyhlášky na úřední desce. Za porušení zákona se rovněž považuje to, že dražební vyhláška neobsahovala všechny výroky předepsané zákonem, nebo obsahovala výroky, které byly v rozporu se zákonem nebo faktickým stavem.

Konkrétní porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby musí být v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli, jinými slovy k příklepu by nedošlo, pokud by se soud, resp. soudní exekutor takového porušení v dané věci vyvaroval.

Je věcí každého dražitele získat si dostatek podkladů k zodpovědnému rozhodnutí pro účast v dražbě. Takovýmto podkladem je nepochybně dražební vyhláška, ve které má být uveden dostatečně podrobný (a pravdivý) popis dražené věci. Nebylo-li by tomu tak, a v důsledku toho by byla vydražena nemovitá věc, jejíž faktický stav by byl v rozporu s jejím popisem uvedeným v dražební vyhlášce, přičemž uvedená skutečnost by byla v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli, nebylo by možné uzavřít jinak, než že došlo k porušení zákona při nařízení dražebního jednání a že se příklep neuděluje.

4. Prodej zástavy

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1871/2017 ze dne 17. 10. 2017

k ustanovení § 40 odst. 4 a 59 odst. 3 exekučního řádu a § 36 odst. 1 zákona o veřejných dražbách

Soudní prodej zástavy jako právní prostředek zpeněžení zástavy se uskutečňuje ve dvou fázích. V řízení o soudním prodeji zástavy jako první fázi soudního prodeje zástavy soud zkoumá pouze to, zda zástavní věřitel doložil zajištěnou pohledávku, zástavní právo k zástavě, jejíž prodej navrhuje, a kdo je zástavním dlužníkem. Jiné (další) skutečnosti nejsou v tomto řízení významné.

Uvedené rozhodné skutečnosti se současně v řízení o soudním prodeji zástavy neprokazují; pro nařízení prodeje zástavy se vyžaduje, aby byly listinami nebo jinými důkazy osvědčeny, tedy aby se jevíly z předložených listin nebo jiných důkazů alespoň jako pravděpodobné. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že k vyhovění návrhu zástavního věřitele na nařízení soudního prodeje zástavy není třeba, aby měl zástavní věřitel proti zástavnímu dlužníkovi nebo proti dlužníkovi ze zajištěné pohledávky exekuční titul.

To, že soud v řízení o soudním prodeji zástavy zkoumá pouze skutečnosti uvedené v ustanovení § 358 odst. 1 větě první zákona o zvláštních řízeních soudních a že pro nařízení prodeje zástavy postačuje jen jejich osvědčení, samozřejmě neznamená, že by při soudním prodeji zástavy nemohly být uplatněny jiné (další) skutečnosti nebo že by jejich osvědčení nemohlo být zpochybněno. Nemůže k tomu ovšem důvodně dojít v řízení o soudním prodeji zástavy, ale až ve druhé fázi soudního prodeje zástavy, tedy v rámci řízení o výkon rozhodnutí (exekučního řízení) prodejem zástavy.

Ve veřejné nedobrovolné dražbě lze zástavu zpeněžit jen tehdy, byla-li zástavnímu věřiteli zajištěná pohledávka přiznána vykonatelným soudním rozhodnutím nebo vykonatelným rozhodčím nálezem nebo doložena vykonatelným notářským zápisem, který obsahuje náležitosti stanovené zvláštním právním předpisem, anebo doložena jiným vykonatelným rozhodnutím, jehož soudní výkon připouští zákon, včetně platebních výměrů a výkazů nedoplatků.

Znamená to, že zástavní věřitel, který chce dosáhnout zpeněžení zástavy ve veřejné nedobrovolné dražbě, musí mít exekuční titul, z něhož dlužníku nebo zástavnímu dlužníku (je-li zároveň obligačním dlužníkem) vyplývá povinnost k zaplacení peněžité částky (zajištěné pohledávky) zástavnímu věřiteli, jehož splnění by se zástavní věřitel mohl domáhat návrhem na soudní výkon rozhodnutí některým (kterýmkoli) ze způsobů uvedených

v ustanovení § 258 odst. 1 občanském soudním řádu nebo exekučním návrhem.

Exekučním titulem, který je podmínkou zpeněžení zástavy ve veřejné nedobrovolné dražbě podle ustanovení § 36 odst. 1 zákona o veřejných dražbách, však není vykonatelné usnesení soudu o nařízení soudního prodeje zástavy, neboť z tohoto rozhodnutí dlužníku (zástavnímu dlužníku, který je zároveň obligačním dlužníkem) nevyplývá povinnost k zaplacení peněžité částky (zajištěné pohledávky) zástavnímu věřiteli, jehož splnění by se zástavní věřitel mohl domáhat návrhem na soudní výkon rozhodnutí nebo exekučním návrhem.

5. Exekutorské zástavní právo

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3292/2017 ze dne 29. 8. 2017

k ustanovení § 73a odst. 2 exekučního řádu a § 338 odst. 2 občanského soudního řádu

Nabyvatel nemovité věci zatížené soudcovským zástavním právem je pasivně věcně legitimován, jestliže nabytí nemovité věci do vlastnictví po zahájení řízení o výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovité věci ve smyslu ustanovení § 338 odst. 2 občanského soudního řádu.

„Smluvním“ nabytím vlastnického práva ve smyslu ustanovení § 338d odst. 2 občanského soudního řádu ze strany pozdějšího nabyvatele se rozumí i situace, kdy nabyvatel nemovité věci nabude na základě úmyslného a ovladatelného právního jednání povinného (v tomto případě obdarovaného), a to ať již jednáním po právu, nebo jednáním protiprávním, které má (může mít) za následek, že nemovitou věc na základě tohoto jednání nabude jiná osoba. Takovým jednáním, které je v rozporu s právem, jistě může být i jednání povinného v rozporu s dobrými mravy, na jehož základě se dárce domáhá vůči povinnému vrácení daru.

Odlišný než shora předestřený systematický výklad ustanovení § 338 odst. 2 občanského soudního řádu by oprávněného vystavil do situace, kdy bude muset strpět, že povinný (obdarovaný) svým úmyslným protiprávním jednáním způsobí, že nemovitá věc, kterou nabytí darem a která již byla postižena soudcovským (exekutorským) zástavním právem, nabude někdo jiný (původní dárce) a nadále nebude možné, aby se z ní oprávněný uspokojil. Takový následek by byl v příkrém rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, dle které je smyslem ustanovení § 338 odst. 2 občanského soudního řádu ochrana věřitele před právním jednáním povinného, kterým se zbavuje soudcovským (exekutorským) zástavním právem postižené nemovité věci.

6. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 94/2017 ze dne 29. 8. 2017

k ustanovení § 263 odst. 3 a 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

V důsledku změn ve společnosti byla do občanského soudního řádu nově zakotvena možnost nařídit pro uspokojení opětujícího se plnění exekuci jinými způsoby, určenými pro vymození peněžitého plnění, a to pouze za předpokladu, že k uspokojení pohledávky nepostačuje exekuce srážkami ze mzdy či jiného příjmu. Úprava posiluje pozici oprávněného zejména při vymáhání výživného. Jestliže má oprávněný proti povinnému pohledávku na opětující se plnění, měla by i nadále být k jejímu vymození využita exekuce srážkou ze mzdy (jiného příjmu) povinného.

Pokud bude prováděna exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky povinného a současně bude prováděna exekuce srážkami ze mzdy povinného, a provádění exekuce srážkou ze mzdy nebude lze mít za neúspěšné, je současně provádění exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky nepřipustné, a je tím založen důvod pro zastavení exekuce ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Je tedy třeba zkoumat naplnění relevantní podmínky pro částečné zastavení exekuce prováděné příkázáním jiné peněžité pohledávky povinného, tj. zda současně prováděná exekuce srážkou ze mzdy povinného stačí k úhradě vymáhané opětující se dávky výživného.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3231/2017 ze dne 15. 8. 2017

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Nesprávný postup notáře při zjišťování totožnosti účastníka notářského zápisu sám o sobě nevede k závěru, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti není exekučním titulem ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu.

Jediným následkem toho, že totožnost některého z účastníků nebyla ověřována důsledně a nebylo proto zjištěno, že některý z účastníků již neexistuje, případně že na jeho místě vystupuje někdo jiný, by pro účely exekučního řízení bylo zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu s odůvodněním, že exekuce je nepřipustná, protože je zde jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat.

7. Náklady exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3684/2017 ze dne 17. 10. 2017

k ustanovení § 90 odst. 3 exekučního řádu

Jestliže chce soudní exekutor pokračovat v provádění exekuce poté, co v průběhu exekučního řízení ničeho k uspokojení pohledávky oprávněného z majetku povinného nevymůže, může vyzvat oprávněného ke složení zálohy. Ve výzvě ale musí konkretizovat, na jaké náklady bude záloha použita; jinak řečeno, musí výslovně uvést, jakým způsobem bude dále exekuce prováděna tak, aby oprávněný mohl posoudit, zda by jím uhrazená záloha byla účelně vynaložena k uspokojení jeho pohledávky či nikoliv.

8. Střet exekučního a insolvenčního řízení

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3525/2017 ze dne 26. 9. 2017

k ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona

V případě, kdy soudní exekutor přistoupí k dražbě nemovitých věcí povinného i přes krátce před konáním dražebního jednání zahájené insolvenční řízení, avšak insolvenční návrh, na základě kterého bylo toto insolvenční řízení zahájeno, byl následně, ještě před tím, než odvolací soud stačil ve věci rozhodnout, pro své vady ve smyslu ustanovení § 128 insolvenčního zákona insolvenčním soudem odmítnut, je možné v exekučním řízení pokračovat.

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci byly účinky předpokládané ustanovením § 109 insolvenčního zákona v průběhu odvolacího řízení zhojeny, když byl insolvenční návrh povinného odmítnut pro vady, je rozhodnutí odvolacího soudu správné, když jiné porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby nebylo namítáno.

9. Relativní neúčinnost

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1079/2017 ze dne 24. 10. 2017

k ustanovení § 589 občanského zákoníku

K odpůrci žalobě je aktivně věcně legitimován věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je vykonatelná, jestliže

právní jednání dlužníka zkracuje její uspokojení. Vykonatelnou se rozumí pohledávka, která byla věřiteli přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídít výkon rozhodnutí (exekuci).

Tím, že vznikne oprávněnému k pohledávce povinného za jeho dlužníkem (poddlužníkem) tzv. úkojně právo, se nic nemění na hmotněprávních vztazích týkajících se přikázané pohledávky; z pohledu hmotného práva je proto věřitelem dlužníka nadále povinný (oprávněný nevstupuje na místo povinného do hmotněprávního vztahu vůči poddlužníkovi, ale je pouze oprávněným příjemcem daného plnění na místo povinného) a stále stejný je rovněž předmět, obsah a titul této pohledávky.

Závěr o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce (oprávněného) k odpůrcí žalobě není způsobilá zpochybnit ani námitka, že v projednávané věci měla být aplikována tzv. teorie průniku práv (piercing of corporate veil) za situace, kdy je zřejmé, že jednání obou subjektů (povinného a poddlužníka) je činěno ve stejném zájmu, se stejným cílem a stejnou osobou, byť v pozici osoby ovládající a ovládané.

Uvedená doktrína zmiňovaná v důvodové zprávě k ustanovení § 76 až 97 zákona o obchodních korporacích v souvislosti s ručením vlivné osoby za splnění dluhů ovlivněné osoby (s tím, že zákon sice nezavádí pravidla piercing of corporate veil, nicméně navazuje na ně tím, že pro případné poškození společnosti a její následnou

nemožnost plnit zavádí ručení vlivné osoby za splnění dluhů ovlivněné osoby) nemůže změnit nic na tom, že žalobce (oprávněný) nemá vůči poddlužníkovi vykonatelnou pohledávku, a že by proto nemohl z jejího majetku převedeného na žalované (kupující s kupní smlouvou uzavřené s poddlužníkem) uspokojit – cestou nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) – svou pohledávku vůči povinnému ani v případě, že by povinný jako jednatel poddlužníka za ni tuto kupní smlouvu neuzavřel a převedené rozestavené bytové jednotky by zůstaly součástí jejího majetku.

Poddlužníka proto nelze považovat za dlužníka ve smyslu ustanovení § 589 občanského zákoníku, z jehož majetku by se žalobce jako jeho věřitel mohl uspokojit, kdyby k uzavření odporované kupní smlouvy mezi uvedenou společností a žalovanými nedošlo¹.

¹ V exekuci předcházející řízení o odpůrcí žalobě bylo rozhodnuto o exekučním postihu podílu ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy platné do dne 31. 12. 2012. Společnost v postavení poddlužníka po právní moci exekučního příkazu uzavřela se žalovaným kupní smlouvu, kterou převedla vlastnické právo k rozestaveným bytovým jednotkám na žalované. Otázkou zůstává, zda by uvedený postup přicházel v úvahu, pokud by se oprávněný domohl splnění přikázané pohledávky cestou poddlužnické žaloby (a tedy by disponoval exekučním titulem proti poddlužníkovi), resp. by přikázaná pohledávka byla přiznána exekučním titulem a oprávněný by mohl na základě úkojného práva vést exekuci na majetek poddlužníka (poznámka autora rubriky).

OSVĚTOVÁ, VZDĚLÁVACÍ A PORADENSKÁ ČINNOST EXEKUTORSKÉ KOMORY ČR

Mgr. Štěpán Jílka
právník Exekutorské komory ČR

Filozofie, kterou se Exekutorská komora ČR v posledních letech snaží řídit, se vyznačuje otevřeností a vstřícností ke všem, kteří se na ni jako na zákonem zřízenou stavovskou organizaci obrátí. Jakkoli může mít někdo proti takto nastavenému způsobu fungování Komory výhrady, je potřeba říci, že bezpochyby přispívá ke zlepšení nepříliš pozitivního společenského vnímání soudních exekutorů a problematiky exekucí obecně. O této skutečnosti asi není potřeba dále hovořit, neboť většina osob, které se profesně pohybují v oblasti exekucí, se již s největší pravděpodobností setkala s určitou mírou ostrakizace nebo kritiky ze svého okolí, nemluvě o některých dehonestujících aktivitách určitých skupin uživatelů sociálních sítí, účastníků internetových diskusí atp. Negativní vnímání exekutorské profese pramení v drtivé většině případů z neznalosti exekučního procesu a špatné informovanosti veřejnosti o exekuční problematice. Účelem shora nastíněné filozofie fungování Komory je tedy šířit informace a osvětu mezi širokou veřejností, předcházet vzniku dezinformací a mýtů (populárně řečeno „fake news“), a v případě, že již vzniknou, je následně vyvracet.

Přednášky a besedy pro studenty středních škol

Jedním z nástrojů šíření základních informací o exekuční problematice, jenž Komora v současné době využívá, jsou besedy se studenty středních škol a gymnázií. Nejde přitom o žádnou novinku. Tyto besedy zaměstnanci Komory či členové exekutorské obce pořádají již od roku

2013, a to prakticky po celém území České republiky. V minulosti byly přednášky pořádány například pro studenty Integrované střední školy v Chebu¹, Gymnázia Sázavská v Praze², Gymnázia a Střední odborné školy ekonomické ve Vimperku³, Střední odborné školy technické a zahradnické v Lovosicích⁴, Gymnázia Slovanské náměstí v Brně⁵ a Wichterlova gymnázia v Ostravě⁶. Besedy jsou ve většině případů pojímány jako doplněk výuky ekonomie, finanční gramotnosti či základů společenských věd. Účelem daných přednášek je především prevence neuváženého zadlužování a představení základů vymáhacího procesu. Pozornost je věnována i tomu, co exekučnímu řízení předchází. Studentům jsou představovány vybrané typy exekučních titulů a jejich zvláštnosti. Následně jsou studenti seznamováni se samotným průběhem exekučního řízení, přičemž stranou nezůstávají ani nejčastější zákonné způsoby provedení exekuce. Důraz je kladen také na procesní prostředky obrany účastníků exekučního řízení a osob dotčených postupem soudního exekutora. Obsahem přednášek je i představení požadavků na osobu soudního exekutora a fungování exekutorských úřadů. Výjimkou nebývají doplňující dotazy studentů, které se nejčastěji týkají průběhu mobiliárních exekucí. Skutečnost, že jsou tyto besedy studenty i vyučujícími přijímány velmi kladně, je patrná z velmi pozitivních ohlasů a žádostí o navázání dlouhodobější spolupráce, které Komora bezprostředně po jejich realizaci dostává. Osvětovému projektu bezplatných

besed se středoškoláky rozhodně nelze upřít potenciál, a proto je namísto uvažovat o jeho dalším rozšiřování.

Klinika exekutorského práva

Exekutorská komora ČR v oblasti vzdělávání nezůstala pouze u studentů středních škol, ale svou pozornost věnuje i vysokoškolákům, konkrétně studentům Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Na půdě této fakulty je ve spolupráci s Komorou od roku 2013 vyučován předmět *Klinika exekutorského práva*, jehož cílem je pomocí praktických příkladů poukázat na dílčí problémy exekučního práva z pohledu soudu, exekutora, účastníků řízení a dalších zúčastněných subjektů. Součástí předmětu je také představení hlubších souvislostí mezi jednotlivými instituty exekučního řízení a seznámení studentů s aktuální judikaturou.⁷ Praktické pojetí *Kliniky exekutorského práva* lze vyzkoušet zejména z možností studentů zúčastnit se mobiliární exekuce, bezplatné právní poradny a v prostorách Komory si vyzkoušet vyřizování stížnostní agendy. Krom uvedeného je studentům také doporučováno zúčastnit se veřejného jednání u kárného senátu Nejvyššího správního soudu či dražby movitých věcí, pořádané některým z exekutorských úřadů. Vzhledem ke každoročnímu zájmu studentů o zapsání tohoto volitelného předmětu a k jejich pozitivním ohlasům po jeho absolvování zvažuje Komora oslovit s nabídkou spolupráce i další právnické fakulty.

Bezplatné právní poradny

Vlajkovou lodí osvětové a poradenské činnosti Exekutorské komory ČR jsou bezpochyby bezplatné právní poradny. V současné době jsou poradny provozovány „kameně“, kdy klienti jednají s poradcem osobně, a „on-line“, které probíhají v reálném čase prostřednictvím webového rozhraní Exekutorské komory ČR již od roku 2014. Pobočky kamenných poraden fungují v Praze, Brně (obě od roku 2009), Plzni (od roku 2010), Ostravě a Hradci Králové (obě od roku 2016), přičemž jejich umístěním je sledováno vytvoření poradenské sítě, která bude přiměřeně dostupná pro všechny obyvatele České republiky. Poradny jsou obecně určeny zejména účastníkům exekučního řízení a dalším osobám, kterých se exekuční řízení určitým způsobem dotýká, tedy například příbuzným povinného, osobám, jejichž věci byly pojaty do soupisu, vlastníkům nemovité věci, ve které se povinný

¹ 80 studentů z Chebu vyslechlo přednášku o exekucích (28. 2. 2013). Exekutorská komora ČR [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1069-80-studentu-z-chebu-vyslechlo-prednasku-o-exekucich-28-2-2013?w>

² Na soutěžní workshop o exekucích přišly tři desítky gymnazistů (30.05.2013). Exekutorská komora ČR [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1186-na-soutezni-workshop-o-exekucich-prisly-tri-desitky-gymnazistu-30-05-2013?w>

³ Maturanti z Vimperku se proškolili v exekucích (10. 1. 2014). Exekutorská komora ČR [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1469-maturanti-z-vimperku-se-proskolili-v-exekucich-10-01-2014?w>

⁴ Exekutorská komora ČR opět besedovala se středoškoláky v Lovosicích o neuváženém zadlužování a finanční gramotnosti. Exekutorská komora ČR [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2399-exekutorska-komora-cr-opet-besedovala-se-stredoskolaky-v-lovosicich-o-neuvazenem-zadluzovani-a-financi-gramotnosti?w>

⁵ Přednášky a diskuse na téma základy exekučního řízení se studenty brněnského gymnázia. Exekutorská komora ČR [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2265-prednasky-a-diskuse-na-tema-zaklady-exekucniho-rizeni-se-studenty-brnenskeho-gymnazia?w>

⁶ Další beseda Exekutorské komory pro středoškoláky, tentokrát s gymnazisty v Ostravě. Exekutorská komora ČR [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2405-dalsi-beseda-exekutorske-komory-pro-stredoskolaky-tentokrat-s-gymnazisty-v-ostrove?w=e-na-tema-zaklady-exekucniho-rizeni-se-studenty-brnenskeho-gymnazia?w>

⁷ PrF:MVD030K *Klinika exekutorského práva* – Informace o předmětu. Veřejné služby Informačního systému [online]. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/predmet/law/jaro2017/MVD030K>

zdržuje apod. I přes skutečnost, že v rámci těchto poraden je klientům poskytována odborná právní pomoc kvalifikovanými osobami (soudními exekutory, právníky Komory, exekutorskými kandidáty a koncipienty), nenahrazují plnohodnotné právní služby. Vzhledem k omezeným časovým možnostem tedy nelze očekávat, že s klientem bude v průběhu jednoho sezení sepsáno procesní podání či připraven jiný úkon. Poradny také nejsou určeny k podávání či dokonce k řešení podnětů k prošetření postupu soudních exekutorů, ač se tak ne zcela výjimečně klienti poraden domnívají. Poradny slouží zejména pro vysvětlení určité fáze exekučního řízení, či příslušné právní úpravy a pro případné doporučení dalšího vhodného postupu. Velmi časté jsou dotazy ohledně výše nákladů exekuce a dalšího příslušenství vymáhané pohledávky, které může soudní exekutor po povinném požadovat, nebo na problematiku splátkových kalendářů. Klienty také mnohdy zajímá, kde a jakým způsobem lze získat ucelený přehled všech exekučních řízení, která jsou proti nim vedena, či například jak takovou exekuci vůbec zahájit. Výjimkou také nejsou dotazy mzdových účetních plátců mzdy povinných na správnost výpočtu jimi prováděných srážek či na možnost exekučního

postihu daňového bonusu. Závěrem je vhodné uvést některé statistiky. V kamenných poradnách bylo do konce roku 2017 obslouženo více než 7 800 klientů, přičemž v loňském roce se do poraden dostavilo 489 z celkového počtu klientů. V on-line poradnách pak bylo od jejich spuštění odpovězeno již na 3 302 dotazů, v průběhu roku 2017 to bylo celkem 890 dotazů.⁸

Cestou výše popsaných aktivit se Exekutorská komora ČR hodlá řídit i do budoucna. Jak již bylo v úvodu článku zmíněno, společenský obraz exekutorského stavu není přívětivý a z povahy samotného povolání asi ani nikdy nebude, ovšem je namístě přivítat jakoukoli aktivitu, která dokáže, že exekutorům nejde jen a pouze o vymáhání pohledávek, ale o právo a spravedlnost jako takové. Závěrem mi dovoluji poděkovat všem, kdo se do jakýchkoli podobných aktivit zapojili a věnovali jim svou energii a čas. Mělo to smysl.

⁸ Údaje vychází z interních statistik Exekutorské komory ČR.

PROFESNÍ PROFILY NOVÉHO EXEKUTORA

Komorní listy představují nově jmenované soudní exekutory.

Mgr. Ing. Jan Vrána

soudní exekutor
Exekutorského úřadu Praha 3

Povězte, prosím, čtenářům Komorních listů, odkud pocházíte a kdy jste se narodil atp.

Narodil jsem se před 45 lety v Praze, až do svých 19 let jsem žil v krásném jihočeském městě Tábor známém svojí husitskou tradicí.

Jaká studia jste absolvoval a jakou odbornou praxi za sebou máte? Uvést lze i jazykovou vybavenost, publikační činnost atd.

Po vystudování gymnázia v Soběslavi jsem studoval nejprve Vysokou školu ekonomickou v Praze (VŠE) a během studia na VŠE se mi podařilo se dostat na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Obě studia na obou vysokých školách jsem úspěšně zakončil. Během studií jsem několikrát v období letních prázdnin pobýval ve Velké Británii na různých brigádách, kdy jsem vykonával různé pracovní pozice od manuálních až po samostatného prodejce produktů.

Již během studií jsem praktikoval na pozici sekretáře v advokátní kanceláři JUDr. Jiřího Nykodýma. Ještě před ukončením studií na právnické fakultě jsem začal podnikat v oblasti zprostředkování prodeje nemovitostí, zprostředkování poskytování hypotečních úvěrů a poskytování právního servisu v oblasti realitního developmentu. Po ukončení studia na právnické fakultě jsem pracoval jako advokátní koncipient nejprve v advokátní kanceláři JUDr. Michaela Vícha a poté v advokátní kanceláři Mgr. Zuzany Kalivodové. Po úspěšném složení advokátní zkoušky jsem si otevřel svoji vlastní advokátní kancelář s generální praxí nejprve na Praze 9, poté, co se mi rozšířila klientela, jsem přesunul svoji kancelář na Prahu 5 a následně jsem vzhledem k tomu, že jsem potřeboval ještě větší prostory pro výkon advokacie a styk s klienty, se přesunul na Prahu 7 do ulice Janovského 236/35, kde v blízké době chci otevřít i svůj úřad.

Díky svým studiím a práci mluvím plyně anglicky a rusky a domluvím se i o základních věcech německy.

S jakým záměrem či posláním byste rád vykonával exekutorský úřad? Jaký přístup k účastníkům zvolíte? Na co se při výkonu činnosti budete soustředit?

Rád bych vytvořil úřad, který bude schopen zajistit vymahatelnost práva pro oprávněné a zároveň poskytnout lidsky srozumitelný přístup pro povinné.

Jsou se vznikem nového úřadu spojeny rozsáhlé povinnosti?

S otevřením úřadu je spojeno mnohem více povinností ve srovnání s povinnostmi s otevřením advokátní kanceláře. Jsou to jednak povinnosti stanovené přímo exekučním řádem, stavovskými předpisy, povinnosti stanovené normami veřejného práva atd. Otevření úřadu však beru jako výzvu ve svém profesionálním životě, ve kterém chci uspět.

Kdy plánujete otevřít svůj úřad? Kde se bude nacházet? Do jakých parametrů (personálních, IT atp.) ho v počáteční fázi zasadíte? A jaká je Vaše vize ohledně ideálního fungování?

Otevření svého úřadu plánuji v měsíci únoru. Můj úřad se bude nacházet v prostorách mé bývalé advokátní kanceláře na adrese Janovského 235/36, Praha 7. Vzhledem k tomu, že jsem si záměrně při výběru úřadu zvolil poměrně malý úřad, budu ze začátku fungovat jen s minimálním počtem nezbytných zaměstnanců. Všechny spisy budou vedeny elektronicky, zvolil jsem si systém Aura. Budu se snažit o to, aby i oprávnění měli možnost dálkové kontroly nad exekucí, kterou mi svěří.

Co si myslíte o současném postavení soudního exekutora? Lze podle Vašeho názoru přispět ke zlepšení stavu? Jak?

Postavení soudního exekutora v současné době není snadné. Dokládá to sdělení jedné soudkyně jednoho krajského soudu, která mi po oznámení, že hodlám ukončit výkon své fungující advokátní kanceláře a věnovat se profesi exekutora, sdělila, že neví, jestli mi má gratulovat či kondolovat. Bohužel ani mediální obraz a současné společenské klima jsou vůči exekutorskému stavu příznivě nakloněny. **A přitom soudní exekutor vykonává společensky potřebnou a žádoucí službu.** Moc dobře si pamatuji, jak špatně fungovalo vymáhání pohledávek, kdy výkon exekucí prováděli soudem určení soudní vykonavatelé. Soudní exekutoři přinesli do povědomí dlužníků, že právo oprávněných bude vykonáno. A za to patří dle mého názoru soudním exekutorům můj dík. Bohužel při výkonu exekucí docházelo k excesům, které byly medializovány. Ale je potřeba vzít v úvahu, že těchto excesů bylo poskrovnu vůči množství exekucí, které každoročně soudní exekutoři provedou. Domnívám se, že přínosem a ke zlepšení stavu i mediálního obrazu by přispělo zavedení teritoriality při přidělování exekucí. Většina současných politických stran v parlamentu má teritorialitu soudních exekutorů ve svém programu, tak snad lze doufat, že dojde k jejímu zavedení ještě v tomto volebním období.

Je něco, co byste rád udělal pro exekutorský stav? Co očekáváte od kolegů, od Komory atp.? A naopak, co byste rád nabídl ve prospěch profesního celku?

Vzhledem k tomu, že jsem ve stavu úplným nováčkem, tak se zatím rozhlížím, čím bych mohl být exekutorskému stavu prospěšným. Zatím mohu sdělit, že jsem mile překvapen přátelským jednáním jak zaměstnanců komory, tak i jmenovitě tajemníkem Mgr. Ustohalem, který mi byl již nápomocen radou či informací potřebnou pro otevření mého úřadu, a tímto bych jim rád všem poděkoval.

Mgr. Tomáš Tunkl

soudní exekutor
Exekutorského úřadu Český Krumlov

Povězte, prosím, čtenářům Komorních listů, odkud pocházíte a kdy jste se narodil atp.

Narodil jsem se v roce 1985 v Jihlavě a prvních dvacet let svého života jsem prožil v Dačicích, malém městě kousek od trojmezí Rakouska, Moravy a Čech.

Jaká studia jste absolvoval a jakou odbornou praxi za sebou máte? Uvést lze i jazykovou vybavenost, publikační činnost atd.

Absolvoval jsem Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Odbornou praxi jsem získal na Exekutorském úřadě Plzeň-město, kde jsem strávil necelých sedm let. Mluvím plynule anglicky, rozumím německy a absolvoval jsem základy ruštiny a španělštiny.

S jakým záměrem či posláním byste rád vykonával exekutorský úřad? Jaký přístup k účastníkům zvolíte? Na co se při výkonu činnosti budete soustředit?

V rámci své exekutorské činnosti bych se rád věnoval široké aplikaci moderních technologií při zachování práv všech účastníků řízení. Chtěl bych volit vyvážený přístup k oběma stranám.

Jsou se vznikem nového úřadu spojeny rozsáhlé povinnosti?

Vznik exekutorského úřadu se dá přirovnat k překážkovému dostihu. Byrokracie v naší zemi se rozbuje do velkých rozměrů a vyplňování obdobných formulářů a tabulek je únavné. 21. století a sdílení dat do státní správy proniká jen omezeně. Rád bych ale pochválil perfektní servis, který EK ČR zajišťuje.

Kdy plánujete otevřít svůj úřad? Kde se bude nacházet? Do jakých parametrů (personálních, IT atp.) ho v počáteční fázi zasadíte? A jaká je Vaše vize ohledně ideálního fungování?

Úřad otevřu 16. 2. 2018 na adrese Tovární 197, Český Krumlov, kde působil i můj předchůdce. Půjde o malý úřad s nízkým počtem zaměstnanců, který bude ze začátku cílit na malé a střední podnikatele. Důležitá je dobrá komunikace s účastníky, zejména s oprávněnými, kteří si právě na komunikaci leckdy stěžují.

Co si myslíte o současném postavení soudního exekutora? Lze podle Vašeho názoru přispět ke zlepšení stavu? Jak?

Bohužel se postavení soudních exekutorů zhoršuje. Lidé rychle zapomínají na doby, kdy se nevymáhalo a pohledávky bylo lepší nechat ležet ladem. Absence finanční gramotnosti širší veřejnosti a dravost některých subjektů zhoršily celkový dojem z našeho stavu, a to bohužel bez našeho většího zavinění. Jednoduché řešení na danou situaci zřejmě neexistuje, důležitá je ale osvěta a snaha přistupovat k oběma stranám řízení vyváženě.

Je něco, co byste rád udělal pro exekutorský stav? Co očekáváte od kolegů, od Komory atp.? A naopak co byste rád nabídnul ve prospěch profesního celku?

Jsem začátečník, věřím ale, že se mi podaří se v našem stavu brzy rozkoukat, abych mohl s kolegy řešit aktuální profesní otázky. Od členů stavu bych očekával zejména kolegiální a vzájemnou soudružnost. Nabídnout jim můžu své zkušenosti z oblasti komunikace, a to i v mezinárodním prostředí.

JUDr. Ing. Martin Štika, účastník soutěže Právník roku

I zástupci exekutorského stavu vystoupali na podium v rámci 13. ročníku celojustiční soutěže Právník roku. 26. ledna 2018 proběhl v Laser Show Hall v brněnském Bobby centru tradiční galavečer Právník roku. Nás těší, že v rámci kategorie TALENT ROKU obsadil 3. místo soudní exekutor z Hradce Králové, JUDr. Ing. Martin Štika. Jeho právní pojednání s názvem „Má naprosto svobodná virtuální měna bitcoin místo v právním státě?“ zabodovalo u odborné poroty, která je vždy složená z čelních představitelů všech právnických profesí. O velké konkurenci a především věhlasu této kategorie, která je určena pro právníky jakékoliv právníkové profese do 33 let věku, kteří musí pro účast v soutěži vypracovat autentickou písemnou práci – odbornou či literární s tematikou justiční, svědčí skutečnost, že v ročníku 2017 obdržela odborná porota k posouzení celkem 14 talentových prací!

O tom, že exekutorský stav i na tak prestižní a mediálně sledované události rozhodně nezaostával za jinými právníckými profesemi svědčí dále skutečnost, že jednou z osobností, která předávala ceny vítězům, byl i současný viceprezident Exekutorské komory pan JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

K pověsti exekutorského stavu dále rozhodně přispěl fakt, že JUDr. Ing. Štika ve své děkovné řeči veřejně uvedl, že významnou část své výhry věnuje na Konto Bariéry, což v následujících dnech ihned učinil.

VZPOMÍNÁME

Za JUDr. Janem Vyklickým

Dne 4. února 2018 zeměl ve věku 68 let JUDr. Jan Vyklický.

Jan Vyklický je jednou z největších osobností české justice. V roce 1990 spoluzakládal Soudcovskou unii a jako její prezident významně ovlivnil podobu a postavení unie ve společnosti. Vytvořil a trvale udržoval kontakty se zahraničními partnery unie a po odchodu z funkce prezidenta se stal jejím reprezentantem v mezinárodních organizacích soudců.

Poslední roky aktivního pracovního života působil na Nejvyšším správním soudě v Brně.

Foto: Bulletin advokacie 2/2018

Za JUDr. Milanem Skalníkem

Dne 4. února 2018 ve věku nedožitých 88 let odešel emeritní předseda České advokátní komory, ostravský advokát JUDr. Milan Skalník.

Milan Skalník patřil k zakladatelské generaci polistopadové nezávislé advokacie. Předsedou České advokátní komory byl v roce 1995 ve velmi složitém období diskusí nad tzv. povinným členstvím v profesních komorách a přípravě dnes platného zákona o advokacii.

V právnické obci byl Milan Skalník všeobecně uznáván jako vynikající advokát, vzdělaný právník a čestný muž. Nejen pro českou advokacii je jeho odchod velkou ztrátou.

Čest jeho památce

Stanislav Balík

ABSTRACT

JUDr. Veronika Dvořáková

News in the commencement of insolvency proceedings in the area of discharging from debts and their impact on the qualified subjects

This article deals with the news in the field of insolvency proceedings legislation that were put into effect by the legal amendment which became effective on the 1st of July 2017. Focus is posited on the legislation of discharging from debts. The author concentrates mainly on the implementation of so-called qualified subjects that are enabled to file and propose a motion to authorize the process of discharging a debtor from his debts. The author adds her own opinions on the matter and her findings from advocacy practice. There is also a summarization of impacts of the abovementioned amendment on the Czech insolvency law in the article.

JUDr. Jaroslav Hobl

Costs of proceedings commenced with the purpose of the third party defense against the execution by sale of movable things

The presented article deals with the problematics of the costs of proceedings commenced with purpose of the third party defense against the execution by sale of movable things, i. e. the motion to remove things from the list of debtor's movable things according to the § 68 of the Enforcement Act and the petition to exclude a thing from the execution according to the § 267 of the Civil Procedure Code. The decision about the proceeding costs is most often based on the principle of success in the trial. However, in the proceedings specified in this article it often happens that the costs are not awarded to the successful party (§ 150 of the Civil Procedure Code). Therefore the purpose of this article is to analyze the criteria that have an impact on the decision about the proceedings costs according to the current jurisprudence.

JUDr. Jan Diblík JUDr. Ján Jaroš

Responsibilities of controllers and processors in the context of General Data Protection Regulation (GDPR) – part II.

The article Responsibilities of controllers and processors in the context of General Data Protection Regulation (GDPR) – part II. follows up on the previously published article in the Chamber's Journal no. 1/2018. Its goal is to introduce the readers to the existing decision-making practice of the supervisory authority in the field of personal data protection and to closely look at the institutes that raise doubts and questions about the possibility of (non)application of the regulation on certain types of controllers, especially Judicial Officers. The concept of data processing, as a basic principle of this public regulation, is dealt with in the introductory part. With the reference to the Enforcement Act we substantiate why the Judicial Officers activities are subject to the conditions of the regulation or why this regulation doesn't have to be applied in certain situations according to the relevant jurisprudence. The next part of the article contains the principles of data processing that will be applicable on the Judicial Officers since May 2018 and that represents the basic condition for data processing within the law. The doubts that arose about the application of GDPR should be dispelled by the authors' cogitation about the applicability of the term judicial authority on the Judicial Officers and the National Chamber of Judicial Officers in Czech Republic.

JUDr. Zbyněk Žďárský

To the criminal liability of the Judicial Officers and their bailiffs acting as public officials

This contribution highlights the possible dangers associated with the correct assessment of one of the legal conditions presumed by the Criminal Code in the cases of criminal liability and protection of a public official. This condition is described as committing a criminal offense in connection with the exercise of competence of a public official and his liability. In this context the article reminds the different opinions of the criminal law theory and practice on the topic of acting as a public official in the position of state authority. These often different opinions are presented using the examples from the judicial practice with the focus on the condition of the criminal liability of the Judicial Officers and their bailiffs acting as public officials.

CONTENTS

- INTERVIEW** **7** **"It was a great challenge to move from a mainly academic environment to a judicial environment."**
Interview with doc. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., judge of the Supreme Administrative Court, university teacher and author of many legal publications
- ARTICLES** **10** News in the commencement of insolvency proceedings in the area of discharging from debts and their impact on the qualified parties
JUDr. Veronika Dvořáková
- 15** Costs of proceedings commenced with the purpose of the third party defense against the execution by sale of movable things
JUDr. Jaroslav Hobl
- 21** Responsibilities of controllers and processors in the context of General Data Protection Regulation (GDPR)
JUDr. Jan Diblík, JUDr. Ján Jaroš
- 26** To the criminal liability of the Judicial Officers and their bailiffs acting as a public officials
JUDr. Zbyněk Žďárský
- FROM HISTORY** **36** What happened ...
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
- JURISPRUDENCE** **37** From the Constitutional Court decisions Section prepared by
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
- 40** Court rulings on executions
Section prepared by Mgr. David Hozman
- NEWS FROM** **45** Educational and advisory activities of the National Chamber of Judicial Officers in Czech Republic
Mgr. Štěpán Jílka
- 48** Professional profiles of new judicial officers
- 51** JUDr. Ing. Martin Štika

Komorní listy

Třicáté čtvrté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

Kontakt

Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

NICOS, s. r. o., České Budějovice

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 23. 3. 2018

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

